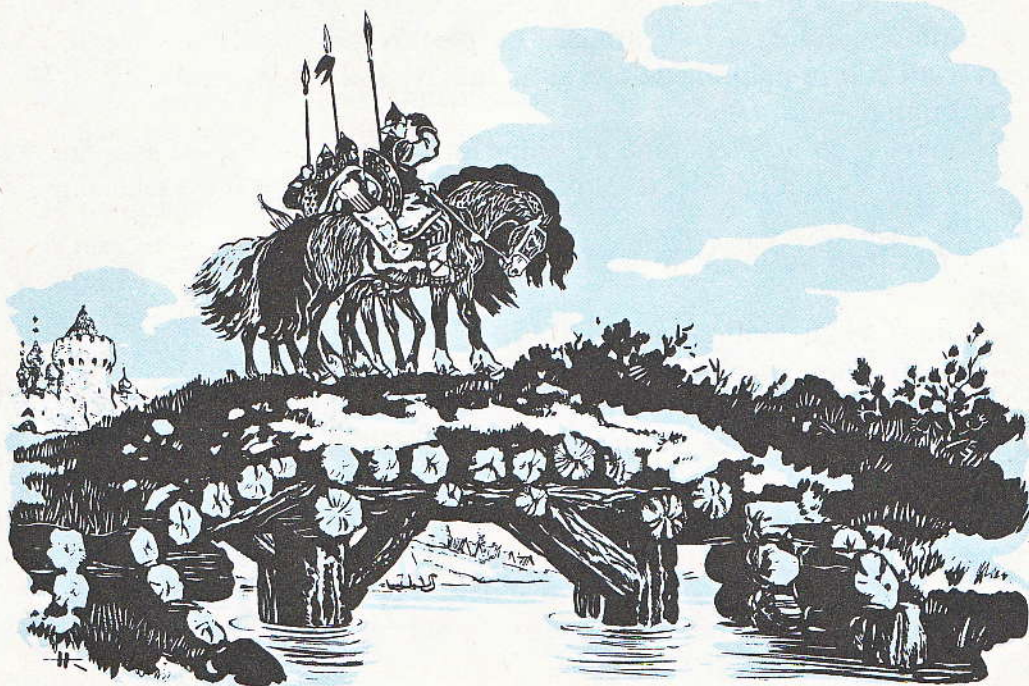

**POVEȘTI
FERMECATE
RUSEȘTI**

IVAN - FECIOR-DE-ȚĂRAN ȘI BALAURUL

Au fost odată într-o oarecare împărăție, un moș și-o babă, care aveau trei feciori. Pe cel mai mic îl chema Ivanușka. Trăiau la un loc — nu leneveau, cu tragere de inimă munceau, ogorul îl arau și grâul îl semănau.

Într-o bună zi, se răspîndi prin împărăție vestea că balaurul cel năprasnic se pregătește să le cotopească pămînturile, pe oameni să-i căsăpească, iar satele, orașele să le pîrjolească. Moșul și baba căzură pe gînduri, se mîhniră grozav. Feciorii cei mari îi îmbărbătau:

— Nu vă întristați, tăicuță și măicuță, că pornim noi să-l înfruntăm pe balaur, să luptăm cu el pe viață și pe moarte. Și ca să nu vă fie urît să stați singuri, îl lăsăm cu voi pe Ivanușka, el e încă prea tînăr pentru luptă.

— Ba nu, a zis Ivanușka, nu mă-nvoiesc să rămîn acasă, să vă aștept pe voi, merg și eu să lupt cu balaurul!

Moșul și baba nu s-au împotrivit, n-au încercat să-l convingă pe Ivanușka să-și schimbe gândul, ci i-au pregătit de plecare pe cîteși trei feciorii. Și-au încins frații la brîu paloșele de oțel și-au luat traistele cu merinde, au încălecat pe cai buni și — la drum.

Au mers ei ce-au mers pînă au ajuns într-un sat. Cînd și-au aruncat ochii jur-împrejur — nici țipenie; totul pîrjolit, dărîmat, doar o mică izbă rămăsese neatinsă.

Cei trei frați au intrat în izbă. Acolo, o babă bătrînă zăcea pe cuptor și gemea.

— Bună ziua, bunico! au zis frații.

— Bună ziua, voinicilor. Încotro ați pornit-o?

— Păi, am pornit-o, bunico, spre rîul Coacăzului, lîngă podul Călinului. Ne ducem să luptăm cu balaurul, să nu-l lăsăm să ne cotopească moșia.

— Ehei, voinicilor, strașnică treabă ați pus la cale! Că ticălosul ăst de balaur a pustiit totul, pe oameni i-a prădat și la moarte năprasnică i-a trimis. Acuma a ajuns și pe meleagurile noastre, ne-am rămas cu zile numai eu singură — se vede că nu-i sînt de trebuință, să se ospăteze cu mine...

Cei trei frați au rămas peste noapte la bătrînă, iar a doua zi în zori s-au sculat și au pornit iarăși la drum.

Au mers pînă au ajuns chiar pe malul rîului Coacăzului, lîngă podul Călinului. Pe malul apei erau răsîndite tot paloșe și arcuri sfărîmate, laolaltă cu oase omenești.

Au găsit frații o izbă părăsită și au hotărît să rămînă peste noapte în ea.

— Ei, frații mei, a zis Ivan, acuma, că am ajuns în ținuturi străine și îndepărtate, trebuie să fim numai ochi și urechi la toate. Să stea de pază pe rînd, cîte unul dintre noi în fiecare noapte, ca să nu poată trece balaurul peste podul Călinului.

În prima noapte s-a dus să stea de pază cel mai mare dintre frați. A dat o raită pe malul apei, a scormonit cu privirea dincolo, peste rîul Coacăzului — pretutindeni liniște, pe nimeni n-a văzut, nimic n-a auzit. S-a cuibărit fratele cel mare sub o tufă de răchită, a adormit buștean și s-a pus pe sforăit.

Ivan însă stă culcat în izbă și nu poate adormi, nu poate nici ațipi măcar. Îndată ce a trecut de miezul nopții își ia paloșul de oțel și pornește spre rîul Coacăzului. Cînd colo, ce să vadă? Frate-său cel mare doarme sub tufă și sforăie pe întrecute.

Ivan îl lasă în pace să doarmă, iar el se ascunde sub podul Călinului și începe să păzească trecerea peste pod.

Deodată apele rîului începură a clocoti și vulturii de prin stejari porniră să țipe — căci se apropia un balaur cu șase capete. Lighioana se năpusti pe podul

Călinului, dar cînd ajunse la jumătatea acestuia, calul i se poticni, corbul negru de pe umăr tresări, iar cîinele negru care venea în urma lor își zbîrli blana.

Atunci balaurul cu șase capete zise:

— De ce te poticnești, calule? Iar tu, corbule negru, de ce tresari? Și de ce te zbîrlești tu, cîine negru? Oare ai prins de veste că Ivan — fecior-de-țăran se află pe-aproape? Păi, eu socot că nici nu s-a născut pînă acum și chiar de s-ar fi născut — încă nu-i bun de luptă: cu o mîină l-aș înșfăca și cu cealaltă l-aș răpune!

Dar Ivan — fecior-de-țăran ieși de sub pod și zise:

— Ia, nu te mai lăuda, balaur spurcat! Cîtă vreme nu dobori șoimul cel mîndru, nu te pripi să-l jumulești. Și dacă nu-l cunoști pe voinicul cel viteaz, nu-l mai batjocori. Haide, mai bine să ne măsurăm puterile și care din doi va birui, acela să se laude!

S-au apropiat, și-au luat avînt și s-au izbit cu atîta putere, că pămîntul dimprejur a gemut.

Balaurul n-a avut noroc: dintr-o singură lovitură Ivan — fecior-de-țăran i-a retezat trei capete.

— Oprește-te, Ivan — fecior-de-țăran! îi strigă balaurul. Lasă-mă să mă odihnesc puțin.

— Vrei odihnă! Tu, balaure, ai trei capete pe cînd eu doar unul. Las' că ne-om odihni mai tîrziu cînd vei avea un singur cap și tu.

Din nou s-au apropiat și din nou s-au izbit.

Ivan — fecior-de-țăran i-a retezat balaurului și celelalte trei capete. I-a despicat trupul și făcîndu-l bucățele l-a aruncat în rîul Coacăzului, iar cele șase capete le-a așezat sub podul Călinului. După aceea s-a întors în izbă și s-a culcat să se odihnească.

Dis-de-dimineață a venit și fratele cel mare. Ivan l-a întrebat:

— Ei, cum a fost, ai văzut ceva?

— Nu, fraților, n-a trecut pe lîngă mine nici măcar o muscă.

Auzindu-l, Ivan nu i-a zis nici o vorbuliță.

În noaptea următoare plecă să stea de pază fratele mijlociu. Se plimbă o vreme, se uită în toate părțile și se liniști. Se furișă în niște tufe și adormi.

Ivan nu se încrezu nici în el. Cum trecu de miezul nopții se îmbracă, își luă sabia cea ascuțită și porni spre rîul Coacăzului. Se ascunse sub podul Călinului și se puse la pîndă.

Deodată apele rîului începură a clocoti, vulturii de prin stejari se puseră pe țipăt — căci se apropia un balaur cu nouă capete. De cum păși pe podul Călinului — calul balaurului se poticni, corbul negru de pe umăr tresări, iar

cîinele negru, care venea în urma lor, își zbîrli blana. Balaurul lovi cu biciul — calul peste coaste, corbul peste pene și cîinele peste urechi:

— De ce te poticnești, calule? Și de ce tu, corbule negru, tresari? Iar tu, cîine negru, de ce te zbîrlești? Oare ați prins de veste că Ivan — fecior-de-țăran se află pe-aproape? Eu socot că nici nu s-a născut și chiar de s-ar fi născut — încă nu-i bun de luptă: l-aș răpune doar cu un deget de-al meu.

Dar Ivan — fecior-de-țăran ieși de sub podul Călinului și zise:

— Bagă de seamă, balaur spurcat, nu te mai lăuda și treci la treabă! Vedem noi la urmă, cine pe cine va birui!

Și numai ce își avîntă Ivan paloșul de oțel, o dată și încă o dată, că reteză șase dintre capetele balaurului. Balaurul izbi și el de îl împlîntă pe Ivan pînă la genunchi în pămîntul jilav. Iar Ivan luă un pumn de nisip și-l azvîrli în ochii bulbucăți ai balaurului. Și în vreme ce balaurul își freca și își curăța ochii, Ivan i-a retezat și celelalte capete. După aceea i-a spintecat trupul și făcîndu-l bucățele l-a aruncat în rîul Coacăzului, iar cele nouă capete le-a așezat sub podul Călinului. El însă s-a întors în izbă, s-a culcat și a adormit ca și cum nimic nu se întîmplase.

Dimineața a venit și fratele cel mijlociu.

— Ei, cum a fost, l-a întreat Ivan, ai văzut ceva în timpul nopții?

— Nu, n-am văzut nimic, n-a trecut pe lângă mine nici măcar o muscă, n-a țiuuit nici măcar un țîntar.

— Ei, dacă-i așa cum spuneți, haideți cu mine, scumpii mei frați, să vă arăt eu și țîntarul și musca!

Ivan și-a dus frații sub podul Călinului și le-a arătat capetele de balauri.

— Ia uitați-vă, zise el, ce fel de muște și de țîntari zboară pe-aici. Iar voi, frățiorilor, mai bine rămîneați acasă, pe cuptor, decît să porniți la luptă!

Pe frați îi cuprinse rușinea.

— Somnul, ziseră ei, ne-a doborât...

În cea de-a treia noapte s-a pregătit să meargă și să stea de pază chiar Ivan.

— Plec, le-a zis el, la o luptă înspăimîntătoare, iar voi, frățiorii mei, să stați treji și cu urechea la pîndă toată noaptea: de îndată ce mă veți auzi fluierînd, lăsați-mi slobod calul, iar voi veniți cît mai repede în ajutorul meu.

Ajunge Ivan — fecior-de-țăran la rîul Coacăzului, se ascunde sub podul Călinului și așteaptă.

Îndată ce trecu de miezul nopții, pămîntul cel jilav porni să se clatine, apele rîului începură a clocoti, vînturile năvalnice a vui, iar vulturii de prin stejari se puseră pe țipăt... Se apropia un balaur cu douăsprezece capete. Toate cele douăsprezece capete șuierau, toate cele douăsprezece capete scoteau flăcări

fierbinți pe nări. Calul balaurului avea douăsprezece aripi, părul de pe trupul calului era de aramă, iar coada și coama îi erau de fier. Cum a pășit balaurul pe podul Călinului — calul de sub el se poticni, corbul negru de pe umăr tresări, iar cîinele negru ce venea în urmă își zbîrli blana. Balaurul lovi cu biciul — calul peste coaste, corbul peste pene, cîinele peste urechi.

— De ce te poticnești, calule? Și de ce tu, corbule negru, tresari? Iar tu, cîine negru, de ce te zbîrlești? Oare ați prins de veste că Ivan — fecior-de-țăran se află pe-aproape? Eu socot că nici nu s-a născut și chiar de s-ar fi născut — încă nu-i bun de luptă: o dată doar să suflu — și pulberea o să se aleagă de el!

Atunci Ivan — fecior-de-țăran iese de sub podul Călinului și zice:

— Ehe, balaure, prea devreme-ncepi a te lăuda, vezi să nu dai de belea!

— Aha, va să zică aici erai, Ivan — fecior-de-țăran! De ce-ai venit?

— Păi, am venit să-ți văd puterea vrăjmașă și să mă măsoar cu ea!

— Îndrăznești să te măsoari cu mine? Tu, o sărmană muscă!

Drept răspuns Ivan — fecior-de-țăran i-a zis balaurului:

— N-am venit la tine să-ți spun povești, și nici să le ascult pe-ale tale. Am venit să ne luptăm pe viață și pe moarte, să-i scap pe oamenii cei buni de tine, blestematele!

Ivan își avîntă sabia ascuțită și-i retează balaurului trei dintre capete. Balaurul prinse din zbor capetele retezate, își trecu peste ele degetul său de foc, le lipi de gîtlejele lor și — pe dată, capetele se prinseră la loc, de parcă nici nu fuseseră retezate.

Lui Ivan îi venea tare greu: balaurul cu șuierăturile îl asurzea, cu flăcările îl ardea și-l frigea, cu scînteile îl orbea, și pe deasupra îl mai și împlîntă pînă la genunchi în pămîntul jilav.

Apoi îi strigă în bătaie de joc:

— Vrei poate să te mai odihnești puțin, Ivan — fecior-de-țăran?

— Vorbești de odihnă? Odihnă pe la noi înseamnă — lovește, retează bine, nu-ți plînge singur de milă, zise Ivan.

Apoi el fluieră cu putere și își aruncă mînușa dreaptă în mica izbă în care se aflau frații săi. Mînușa sparse sticla din geamul izbei, însă frații dormeau duși, nu auzeau nimic...

Ivan își adună puterile, se mai avîntă o dată, mai tare ca înainte, și-i retează balaurului șase capete. Balaurul le prinse din zbor, și pe acestea, își trecu peste ele degetul său de foc, le lipi de gîtlejuri și iarăși toate capetele erau la locul lor. Apoi se năpusti asupra lui Ivan și-l împlîntă pînă la brîu în pămîntul jilav.

„Proastă treabă,” își zise Ivan. Își scoase mînușa stîngă și o aruncă spre mica

izbă. Mănușa găuri acoperișul, însă frații dormeau mai departe, nu auzeau nimic.

Și iar își luă avînt, pentru a treia oară, Ivan — fecior-de-țăran și-i reteză balaurului nouă capete. Balaurul le prinse din zbor, își trecu degetul de foc peste ele, le apropie de gîtlejuri, iar capetele se lipiră la loc și de astă dată. Tot atunci, balaurul se năpusti la Ivan și-l împlintă în pămînt pînă la umeri...

Ivan și-a luat căciula și a aruncat-o în mica izbă. Din pricina loviturii izbă s-a cutremurat pînă în temelii, iar bîrnele ei mai-mai să se risipească în toate părțile. Abia atunci s-au trezit frații și au auzit calul lui Ivan nechezînd din răsuputeri și zbătîndu-se să scape din lanț.

Frații au deschis grajdul, i-au dat drumul calului, iar ei au pornit alergînd în urma lui, ca să-i vină în ajutor lui Ivan.

Calul lui Ivan se năpusti în galop și începu să izbească balaurul cu copitele, să-l muște cu dinții. Balaurul prinse să șuiere, să sîșie, să învăluie calul cu puzderie de scînteii... În vremea asta, Ivan — fecior-de-țăran izbuti să iasă din pămînt, ba făcu ce făcu de-i tăie balaurului degetul de foc și după aceea se apucă să-i reteză capetele. I le reteză pe toate pînă la ultimul, îi spintecă trupul și făcîndu-l bucățele, îl aruncă în rîul Coacăzului.

Tocmai atunci ajunseră la locul luptei și frații săi.

— Halal să vă fie, somnoroșilor! le-a zis Ivan. Din pricina somnului vostru era să plătesc eu cu capul.

Frații săi l-au adus în mica izbă, l-au spălat, l-au hrănit, i-au potolit setea și l-au culcat să se odihnească.

În zorii zilei Ivan s-a sculat și a început să se îmbrace, să se încălțe.

— De ce te scoli cu noaptea-n cap? i-au zis frații. Ar trebui să te odihnești temeinic după lupta crîncenă de ieri.

— Ba nu, le-a răspuns Ivan, nu-mi arde de odihnă, mă duc la rîul Coacăzului să-mi caut cingătoarea pe care-am pierdut-o acolo.

— Ia te uită, ce-ți mai dă prin minte, au zis frații. Lasă că trecem prin oraș și-ți cumperi una nouă.

— Ba nu, eu de cingătoarea mea am nevoie!

Și porni Ivan către rîul Coacăzului, dar nu se apucă să-și caute cingătoarea, ci trecu pe podul Călinului pe celălalt mal și se furișă pe nesimțite pînă la palatele de piatră ale balaurilor.

S-a apropiat de un gemuleț deschis și a tras cu urechea: oare nu se pune la cale ceva rău împotriva lui?

Cînd s-a uitat înăuntru, ce să vadă? În palate ședeau cele trei neveste ale balaurilor, împreună cu mama lor, zmeoaica cea bătrînă.

Și cum ședeau acolo, puneau lucrurile la cale.

Prima dintre ele zise:

— Las-că mă răzbun eu pe Ivan — fecior-de-țăran pentru bărbatul meu! O să i-o iau înainte și, pe drumul ce-l are de străbătut, ca să se întoarcă acasă împreună cu frații lui, o să stîrnesc o arșiță grozavă, iar eu o să mă prefac în fîntînă. Cînd se vor repezi cîteși trei să-și potolească setea — morți or să se prăbușească de la prima înghițitură de apă.

— Bine te-ai gîndit să faci, încuviință zmeoaica cea bătrînă.

A doua zise:

— Eu o să mă prefac într-un măr încărcat de roade. De vor vrea să mă-nînce cîte un măr — pe dată vor fi sfîșiați în mii de fărîme!

— Și tu te-ai gîndit bine, a lăudat-o zmeoaica cea bătrînă.

— Eu una, zise cea de-a treia, o să aduc peste ei un val de picoteală și de somn, apoi o să le-o iau înainte, o să mă prefac într-un covor moale cu perne de mătăasă. Cum vor încerca frații să se culce, să se odihnească, pe dată îi va pîrjoli focul!

— Și tu te-ai gîndit bine! rosti zmeoaica. Ei, și dacă nu veți putea voi să le veniți de hac, mîine pornesc și eu să-i ajung din urmă și să-i înghit pe toți trei!

Ivan — fecior-de-țăran a stat să asculte pînă la capăt vorbele lor și s-a întors la frații săi.

— Ei, cum e, Ivanușka, ți-ai găsit cingătoarea? l-au întrebat frații.

— Găsit.

— Nu merita să-ți pierzi vremea pentru atîta lucru!

— Ba merita, fraților.

Și îndată după asta, tustrei frații se pregătiră în mare grabă și porniră la drum.

Au mers și-au mers, străbătînd cîmpuri și lunci întinse. Era zi fierbinte, uscată și lor le era grozav de sete, abia se mai țineau pe picioare. Tocmai atunci, cînd s-au uitat mai bine, au văzut o fîntînă, iar în ea, plutind deasupra pe apă un căuș mic de argint. Frații i-au zis lui Ivan:

— Hai, frățioare, să facem un popas, să ne îndestulăm cu apă rece și să adăpăm caii.

— Cine știe ce apă e în fîntîna aceea, le-a răspuns Ivan. Poate să fie necurată și otrăvitoare.

Și descălecînd, începu să izbească fîntîna cu sabia, tăind și împungînd. Iar fîntîna porni să geamă și izbucni în hohote de plîns. Tot atunci se lăsă o ceață groasă, dogoarea își scăzu puterea și pe frați încetă să-i mai chinuiască setea.

— Acuma ați văzut și voi, fraților, ce fel de apă era în fântâna asta! zise Ivan.

— Văzut, cum să nu fi văzut, frățioare!

Și au pornit mai departe la drum.

Să fi mers mult, să fi mers puțin, cine mai știe? Doar că văzură deodată un măr. Mărul era încărcat cu mere mari și rumene.

Frații descălecară și abia așteptau să rupă din merele acelea, dar Ivan — fecior-de-țăran a alergat înaintea lor și lovind cu sabia a început să reteze tulpina mărului chiar de la rădăcină. Și mărul porni să geamă și să țipe...

— Acuma ați văzut și voi, fraților, ce fel de măr era acesta! Nu erau bune la gust merele din el.

Și iar au încălecat tustrei frații și au pornit mai departe.

Și-au mers, și-au tot mers pînă i-a cuprins osteneala. Și ce să vadă? Nu departe, în cîmpie era întins un covor înflorat și moale, iar pe covor se aflau perne umplute cu puf.

— Ar fi bine să ne întindem pe covorul ăsta, să ne odihnim și să ațipim și noi vreun ceas, au zis frații.

— Ba nicidecum fraților, n-o să ne fie prea moale de ne culcăm pe acest covor, le-a răspuns Ivan.

Frații s-au supărat pe el:

— Și de ce, mă rog, ne tot povățuiești: asta nu se poate, cealaltă nu-i voie! Că doar avem și noi cap să judecăm și singuri!

Ivan nu le răspunse nici o vorbuliță, doar își desprinsese cingătoarea de la brîu și o azvîrli pe covor. Cingătoarea fu cuprinsă de flăcări și arse toată, nu rămase nici urmă din ea.

— Iată, așa s-ar fi întîmplat și cu voi! zise Ivan.

Apoi se apropie de covor și prinse să spintece cu sabia și covorul și pernele făcîndu-le pe toate fărîme. După ce le spintecă și le sfîșie aruncă zdrențele în toate părțile și zise:

— Degeaba, frații mei, m-ați muștrat! Căci doară și fîntîna, și mărul, și covorul nu erau altceva decît nevestele balaurilor. Au vrut să ne ucidă, dar nu le-a mers: au murit ele — nu noi!

Frații și-au recunoscut greșeala și au plecat mai departe.

Să fi mers mult, să fi mers puțin, cine mai știe? Doar că deodată cerul se întunecă, vîntul începu să vîjîie, iar pămîntul să vuiască: în urma lor venea în zbor zmeoaica cea bătrînă. Și-a căscat botul — o falcă-n cer și alta în pămînt — vrînd să-l înghită pe Ivan și pe frații lui. Dar nici voinicii nu erau proști, aruncară în botul zmeoaicei traistele lor cu merinde de drum și cu sare. Zmeoaica s-a bucurat — gîndea că-l înșfăcase pe Ivan — fecior-de-țăran și

pe frații lui. Așa că s-a oprit ca să-i mestece în voie. Îndată ce află însă despre ce-i vorba, scuipă traistele cât colo și se năpusti din nou pe urmele fraților. Mai avea puțin și-i ajungea din urmă...

Văzînd că nu mai poate scăpa de primejdie, Ivan își îmboldi calul să alerge din toate puterile, iar frații se țineau strîns după el. Așa au alergat, au alergat, au galopat, au tot galopat. Cînd, ce să vadă? În fața lor se înălța o potcovărie, iar în potcovărie stăteau și lucrau doisprezece meșteri potcovari.

— Potcovarilor, hei, potcovarilor, le-a strigat Ivan, îngăduiți-ne să intrăm în potcovăria voastră!

Potcovarii le-au îngăduit să intre, apoi au încuiat în urma lor potcovăria, pecetluind-o cu douăsprezece uși de fier și ferecînd-o cu douăsprezece lacăte.

Zmeoaica a venit în zbor pînă la potcovărie și a prins a urla:

— Potcovarilor, hei, potcovarilor, îndată să mi-i dați pe Ivan — fecior-de-țăran și pe frații lui!

Iar potcovarii i-au răspuns:

— Deschide cu limba cele douăsprezece uși de fier și ia-ți-i singură!

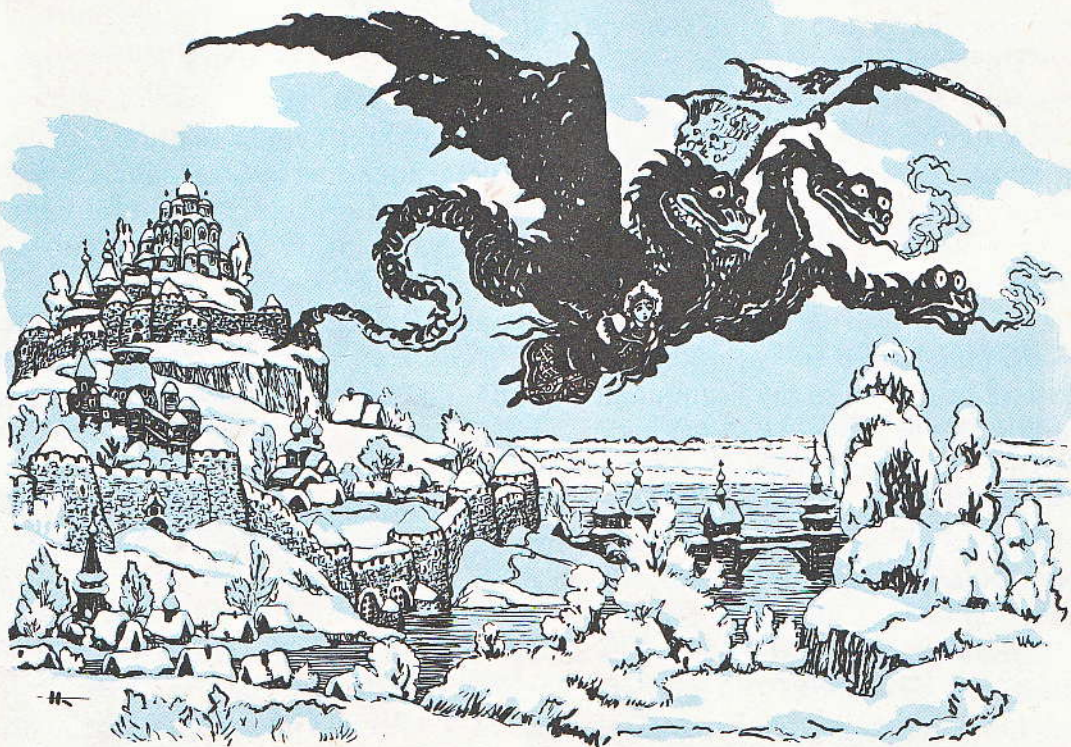
Și s-a pornit zmeoaica să lingă ușile de fier ca să le desferece. A lins și-a tot lins, a lins și-a tot lins pînă a subțiat unsprezece uși. Mai avea o ușă, una singură mai rămăsese ferecată.

Grozav ostenise zmeoaica, așa că se așeză să se mai odihnească.

Pe dată Ivan — fecior-de-țăran se năpusti afară din potcovărie, înșfăcă zmeoaica și o izbi din toate puterile de pietre. Hîrca se sfărîmă prefăcîndu-se într-o pulbere mărunță, iar vîntul risipi în toate părțile pulberea aceea. De atunci înainte toți balaurii și toate zmeoaicele au fost stîrpite de prin partea locului și oamenii au început să trăiască fără să se mai teamă de astfel de lighioane.

Iar Ivan — fecior-de-țăran împreună cu frații lui se întoarseră acasă, la mama și la tatăl lor. Și prinseră să trăiască și să muncească la fel ca mai înainte: să are ogorul, să semene grîușorul.

NIKITA TĂBĂCARUL

Pe malul Niprului cel cu ape argintii, pe niște mîndre coline, se înălța străvechiul Kiev — orașul cel mai frumos și cel mai bogat dintre toate orașele rusești.

Veacuri de-a rîndul au trăit în acest oraș oameni ruși. Cu toții lucrau, ogorul îl arau, pînza o țesau, la sărbători în hore jucau și bragă pregăteau. Iar fetele, kievlencele, cînd începeau să împletească, după datină, coronite din flori de cîmp și apoi, împodobindu-se cu aceste coronite, porneau cîntînd, în zi de primăvară, spre Niprul cel cu ape argintii, cine le vedea nu știa la care să se uite mai întîi: cu toții, de la mic la mare, rămîneau înmărmuriți de atîta frumusețe. Cît despre flăcăii kievleni, viteji și chipeși, li se dusesese vestea pînă hăt-departe: nu-i puteau înfricoșa nici vrăjmașii cei răi, nici fiarele sălbatice, nici șerpi sau alte tîrîtoare. În lumea întreagă nu se aflau săgeți mai iuți și săbii mai ascuțite ca ale lor.

Trai tihnit, întemeiat, de nimic întunecat duceau kievlenii. Și totuși, nenorocirea prinse a pluti deasupra lor aidoma unui nor întunecat.

Un balaur înspăimântător își făcu urâtul obicei de a zbura pe deasupra orașului. Avea balaurul acela trupul acoperit cu solzi verzi, coada i se încolăcea în toate părțile, iar din gîtlej îi creșteau trei capete alăturate în loc de unul. Din ochii lui țîșneau flăcări, gurile aruncau jeratic, iar labelle aveau gheare de fier. De cum începea a se roti deasupra orașului, aripile lui negre acopereau tot cerul și lumina zilei pierdea fără urmă. Zburînd, lighioana șuiera:

— O să distrug orașul Kiev de pe Nipru. Pe toți oamenii lui o să-i ard, o să-i pîrjolesc, o să-i prefac în pulbere. Dacă vreți să mai rămîneți în viață, dați-vă osteneala să mă întîmpinați și să mă ospătați cum se cuvine. În fiecare lună o să vin la voi. O să mă las din zbor pe colina din apropiere și o să mă ospătez cu o frumoasă copilă a voastră.

Kievlenii se întristară și vărsară lacrimi amare. Îi durea sufletul să-și jertfească copilele pentru ospățul balaurului. Dar își ziceau că dacă se împotrivesc, balaurul va trece Kievul prin foc și flăcări, îl va prefăce în scrum și odată cu el, și pe toți locuitorii orașului.

Și-atunci, oamenii începură să scoată în fiecare lună afară din oraș și să ducă sus, pe colină, cîte o copilă. Acolo, după ce o legau cu lanțuri de tulpina unui stejar bătrîn, o lăsau singură și plecau. Iar noaptea, balaurul cobora în zbor și o mîncă.

În felul acesta le-a mîncat, pe rînd, pe toate copilele kievlene. Doar fiica țarului mai rămăsese.

Întregul palat răsuna de țipăt și plîns. Au gătit-o pe frumoasa fiică a țarului în vestminte de aur, de mătăsuri scumpe și de brocarturi și au dus-o lîngă bătrînul stejar.

După ce-au ajuns acolo au legat-o cu lanțuri, s-au închinat în fața ei pînă la pămînt, și-apoi plîngînd în hohote, s-au înapoiat în oraș. Doar un porumbel alb, care-i era tare drag copilei, mai rămase cu ea: acesta n-a vrut nici în ruptul capului să-și ia zborul din stejar.

Fiica de țar aștepta lîngă tulpina stejarului. O cuprinse spaima — pe deasupra colinei vîntul vuia, iar undeva pe aproape o bufniță huhuia. Inima copilei mai că nu mai bătea. Deodată auzi un foșnet de aripă.

— Ah, se vede că aceasta-i moartea, și fiica țarului începu să plîngă. Iar balaurul, căci el se lăsase din zbor lîngă bătrînul stejar, privea vrăjit la copilă și nu-și putea lua ochii de la ea.

— Nu te teme, frumoaso, șuieră el, pe tine n-o să te mănînc. Prea ești frumoasă. Pe tine te iau și te duc în peștera mea. Acolo tu o să trăiești ca stăpînă, iar eu am să mă desfăt privind-te.

Și zicînd acestea o așeză pe fată pe aripile sale și își luă zborul. Numai că porumbelul porni să lopăteze și el în urma lui.

Balaurul cu fiica țarului ajunseră într-un codru de nepătruns și el o duse pe fată în bîrlogul lui aflat în inima celui mai mare desiș. Apoi adună din pădure o mulțime de bușteni pe care-i îngrămădi la intrarea peșterii, astupînd-o.

— Iată, zise el, aici vei locui de acum înainte.

După care, balaurul a lăsat-o în bîrlog pe fiica țarului, iar el și-a luat zborul în căutarea altor prăzi. N-a băgat de seamă că porumbelul cel alb intrase și el în vizuină și se pitise într-un ungher ascuns.

De cum plecă balaurul, porumbelul veni îndată lîngă stăpînă-sa. Guruia și i se uita drept în ochi.

Așa începu fiica țarului să trăiască în bîrlogul balaurului. Cît era ziua de lungă stătea singură și doar porumbelul îi ținea de urît; iar seara venea balaurul în zbor, aducîndu-și de-ale mîncării, apoi se lungea în culcușul său, aflat într-un colț întunecos al bîrlogului și se desfăta privind-o pe frumoasa copilă cu toți ochii lui de foc. Într-una din zile, după ce balaurul își luase zborul, fiica țarului îi zise porumbelului.

— Să te duci în zbor pînă acasă, în orașul meu drag, ca să le duci tatei și mamei o scrisoare. Să afle și ei vești despre mine. Cine știe, poate or născoci ceva ca să-mi vină în ajutor.

Fiica țarului se așeză și scrise scrisoarea pe care o legă bine sub aripa porumbelului. Porumbelul se furișă printre trunchiurile de copaci grămădite la intrare, ieși în pădure, și de-acolo își luă zborul spre Kiev.

Să fi zburat mult, să fi zburat puțin, cine mai știe? — dar de ajuns, a ajuns chiar sub una dintre ferestrele palatului. Țarul și țarina mai să-și piardă capul de bucurie, aflînd că fiica lor trăiește. Au hrănit porumbelul, l-au mîngîiat și după aceea, adunîndu-și toți sfetnicii în jurul lor i-au întreat:

— Chibzuîți bine, ce-am putea face s-o scăpăm pe copila noastră de la balaur?

Iar sfetnicii le-au răspuns așa:

— Va trebui să-i trimiteți scrisoare prin care să-i cereți să afle de la balaur, de cine se teme el mai mult și mai mult pe lumea asta. E cu neputință să nu fie ceva în lume care să-l poată duce la pieire.

Țarul și țarina întocmîră scrisoarea și o legară sub aripa porumbelului, iar acesta își luă zborul înapoi în pădure. Fata de țar citi scrisoarea părinților săi și începu să aștepte cu nerăbdare venirea serii.

Seara balaurul veni în zbor, ca de obicei. Dădu la o parte bîrnele de la intrare, se strecură tîrîș în bîrlog și se culcă să se odihnească. Iar copila țarului zise:

— Ah, balaurul meu drag, știu cât ești de puternic, și mai știu cum tremură de frică oricine în fața ta. Dar spune-mi, e oare adevărat, că nu este cineva pe lumea asta mai puternic decât tine și că, așa fiind, nu-ți este frică de nimeni?

Cum stătea culcat pe-o coastă, balaurul își încolăci coada și zise rîzînd batjocoritor:

— Mă rog, fie, o să-ți spun adevărul: se află la Kiev un voinic. Îl cheamă Nikita. Trăiește în Mahalaua Tăbăcarilor, argăsește pieile, le tăbăcește, de aceea e poreclit Nikita Tăbăcarul. Nimeni nu-și poate măsura puterea cu el. Acesta e singurul om din lume mai puternic decât mine. De el, și numai de el mi-e frică.

După ce spuse asta, balaurul se încolăci bine de tot și prinse a sforăi. Iar fata țarului se așează și, cu mare băgare de seamă, le scrise părinților săi scrisoarea cerută: „Balaurului îi este frică numai și numai de Nikita-Tăbăcarul. Pe el să-l trimiteți să mă scape de aici.“

Apoi legă scrisoarea sub aripa porumbelului, iar porumbelul porni în zbor spre Kiev. Ajunsă la palat, scrisoarea fiicei țarului fu citită degrabă. Și îndată țarul trimise slujitori în Mahalaua Tăbăcarilor.

— Găsiți-l pe Nikita Tăbăcarul. Spuneți-i că-l cheamă țarul.

Și au venit slujitorii la Nikita. Iar Nikita, un bărbat uriaș, cu umeri vînjoși, puternici și o barbă stufoasă ca o mătură își vedea de tăbăcitul pieilor.

— Haide, Nikita, vino cu noi la palat, te cheamă țarul, i-au zis slujitorii.

— Ba nu mă duc nicăieri. N-am vreme, le-a răspuns Nikita. Și aruncîndu-și pe umăr douăsprezece piei de bou dintr-o dată, se duse cu ele la rîu. Slujitorii țarului alergau abia ținîndu-se după el:

— Haide, Nikitușka, vino cu noi!

— V-am spus doar, nu mă duc nicăieri. N-am vreme.

Auzind asta, ce erau să mai facă slujitorii? S-au întors la palat și i-au povestit țarului cele întîmplate. Atunci s-a dus în Mahalaua Tăbăcarilor însuși țarul.

— Nikitușka, dragul meu! Ajută-mă! Numai tu poți să-l răpui pe balaur! Salvează-mi copila.

Însă Nikita i-a răspuns:

— Cum să mă încumet, luminate țar, la o treabă ca asta?! Nu mă simt în stare să dobor un balaur.

Și oricît l-a rugat țarul, oricît a încercat el să-l convingă — Nikita nu s-a lăsat înduplecat. Așa că s-a întors la palat și țarul, fără nici un rezultat. A stat toată noaptea și a tot chibzuit, împreună cu sfetnicii săi: cum să facă să-l înduplece pe Nikita. Și a hotărît așa: a adunat cinci mii de copile orfane de i

le-a trimis lui Nikita. Orfanele au venit în Mahalaua Tăbăcarilor la casa lui Nikita, s-au așezat în genunchi în fața lui și au prins a plînge:

— Nene Nikita, fie-ți milă de noi! De-o să-mai treacă un an-doi, o să creștem, iar balaurul o să se repeadă să ne mănînce, una cîte una, pe toate. Te rugăm, du-te la răufăcător și smulge-i capetele spurcate.

Lui Nikita i se făcu milă de bietele orfane.

— Bine, fie, nu mai plîngeți. O să mă duc să-ncerc să-l răpun.

Și a început Nikita Tăbăcarul să se gătească de luptă. A luat trei sute de puduri * de fuioare de cînepă, le-a înmuiat bine în smoală și s-a înfășurat în ele din cap pînă-n picioare — soiul acesta de platoșă cu care se înveșmîntase el n-avea cum să fie nici găurită cu sabia, nici sfîșiată cu colții de balaur. Apoi porni spre pădure.

Ajunse la bîrlogul balaurului tocmai cînd acesta se întorsese acasă.

— Hei, balaure, ia fă-te încoace — că a venit Nikita Tăbăcarul. Vreau să-mi măsor puterea cu tine.

Simți balaurul că nu are cum scăpa de belea. Și începu să-și ascută dinții. Numai că Nikita n-a mai stat să aștepte: cînd a izbit odată în buștenii de la intrare, se umplu toată pădurea de vuiet. Buștenii se împrăștiară și balaurul se tîrî afară din bîrlog.

Lighioana porni să șuiere din toate cele trei guri ale sale și să azvîrle asupra lui Nikita fum gros și flăcări arzătoare. Dar voinicul nostru nu se sperie, ci începu să-i dea de cheltuială cu ghioaga sa: ba îl îboldea din partea dreaptă, ba din cea stîngă, ba îl pocnea peste unul din capete, ba îl lovea peste coadă; iar balaurul șuiera din răspuțeri de furie și de durere, și se încredință că nu-l poate birui nicidecum pe voinic. Încercă să-i frîngă trupul în două cu dinții, dar dinții lui de balaur se împotmoliră atît de rău în smoală că n-a mai fost chip să-i scoată din ea. Atunci balaurul se prăvăli la pămînt.

— Eh, Nikita, Nikita, grozav de puternic mai ești! Mult mai puternic decît mine. Dar rogu-te, nu mă omorî, hai, mai bine să cădem la învoială cu vorbă bună, că loc este destul în lumea asta pentru amîndoi. Uite, eu zic să împărțim pămîntul în două. Tu ai să trăiești într-una din aceste jumătăți, iar eu în cealaltă. Și de stingherit n-o să ne stingherim unul pe celălalt.

— În regulă, zise Nikita, hai să-ncepem treaba. Dar bagă de seamă, o să trebuiască să săpăm între noi un hotar cît se poate de adînc.

Zicînd asta, luă un plug de lemn, greu de trei sute de puduri și-l înhămă pe balaur la plug.

— Ei, haide, înseamnă hotarul.

* Un pud = 16,381 kg.

Și porni balaurul să opintească la plug. Îl trase de la Kiev pînă la Marea Caspică și-apoi din nou către Kiev și iar înapoi. Gîfîia balaurul, se istovise cu totul, dar Nikita îl îmboldea întruna strigînd:

— Haide, trage, trage, că altfel hotarul n-o să se vadă bine.

Și balaurul, de voie, de nevoie, săpă un hotar adînc-adînc.

— În regulă, pămîntul l-am împărțit, zise Nikita. Acuma, haide, să împărțim și marea, că altfel ești în stare să zici că am intrat să plutim pe marea ta.

Și-atunci balaurul începu să tîrască plugul în mare — credea că și apa poate fi despărțită cu o brazdă. Dar marea... de, e adîncă, nu-i poți da de fund. Balaurul a înghițit la apă, pînă ce s-a înecat. Nikita l-a pocnit cu ghioaga, ca să nu-și vină cumva în fire și l-a scos pe mal.

— Nu vreau, zise el, să spurc marea albastră și curată cu trupul tău.

Apoi aprinse un foc strașnic, arse rămășițele pe jeratic, iar vînturile năvalnice luară cenușa și-o răspîndiră în toate cele patru zări, pentru ca să nu rămînă nici urmă de balaur.

Și porni Nikita înapoi spre Kiev. Poporul îi ieși de departe în cale — cu toții se bucurau, jucau și cîntau cîntece de veselie. Țarul și țarina, ținînd-o de mîna pe copila lor, veniră să-l întîmpine pe Nikita și să-i aducă daruri neprețuite — aur, blănuri, veșminte din brocart, perle mari și lucitoare. Dar Nikita nu voi să ia nimic din toate astea.

— Ce să fac cu bogățiile voastre? zise el. Că doară nu pentru a fi răsplătit m-am luptat cu balaurul, ci pentru că mi-a fost milă de oameni. Pentru mine, munca este mai de preț decît toate darurile voastre. Lăsați-mă să mă-ntorc iarăși în Mahalaua Tăbăcarilor.

Și s-a întors Nikita la el acasă, în mahalaua lui, Mahalaua Tăbăcarilor. Și de-atunci tot acolo trăiește, pieile le argăsește și-n Niprul cel de argint le umezește.

Faima lui Nikita însă a ajuns pînă hăt, departe. Iar poporul a întocmit povestea aceasta despre el — să le fie tuturor oamenilor de treabă temei de adîncă chibzuință.

CALUL NĂZDRĂVAN

A fost odată ca niciodată. A fost odată un moș care avea trei feciori: celui mai mic dintre ei, îi spuneau toți Ivanușka-prostănacul.

Și moșul acela a semănat într-un an niște grâu. Grâul a crescut tare frumos, numai că se înădădise cineva care-l strivea și-l călca în picioare.

Atunci moșul le-a zis feciorilor:

— Dragii mei feciori! Să stați de pază cu rîndul fiecare dintre voi, noapte de noapte, ca să păziți și să mi-l prindeți pe hoț!

Veni noaptea cea dintîi.

Cel mai mare dintre feciori se duse să păzească grâul, dar i se făcu somn. Și-atunci se furișă în șura cu fîn și dormi pînă dimineața.

Cînd se întoarse acasă, a doua zi în zori, zise:

— N-am închis ochii toată noaptea, am păzit grîul! Am înghețat bocnă, dar n-am văzut nici un hoț!

În cea de a doua noapte se duse feciorul cel mijlociu și dormi pînă dimineata în șura cu fîn.

În cea de-a treia noapte veni rîndul lui Ivanușka-prostănacul să se ducă la păzit.

El își puse în sîn o plăcintă, luă o funie și plecă. Îndată ce ajunse în cîmp se așează pe un pietroi. Ședea — nu dormea, din plăcintă molfăia și aștepta hoțul.

Chiar la miezul nopții se năpusti pe ogorul cu grîu un cal; părul calului — un fir de aur și altul de-argint. Calul alerga — pămîntul cutremura, din urechi nourii de fum scotea, din nări — pălălaie de flăcări țîșnea.

Și calul acesta începu să mănînce grîul. Drept e, că mai mult îl călca în picioare decît îl mîncea.

Ivanușka se apropie tiptil de cal și dintr-o mișcare dibace îi aruncă funia pe după gît.

Se smuci calul din toate puterile, dar degeaba!

În vremea asta Ivanușka i se săltă ușurel în spinare și se prinse zdravăn de coamă.

Calul începu să alerge nebunește peste cîmpuri. Alergă și tot alergă dar nu izbuti să-l trîntească pe călăreț!

Atunci încercă să-l înduplece cu binișorul pe Ivanușka:

— Dă-mi drumul, Ivanușka, lasă-mă slobod! Că eu, drept răsplată, făgăduiesc să-ți fac un mare bine.

— Fie, zise Ivanușka, de dat, îți dau eu drumul, dar după aceea cum o să te mai găsesc?

— Păi, să ieși în cîmpia mare, liberă din zare-n zare, să fluieri de trei ori voinicește și să strigi deslușit, vitejește: „Calule-năzdrăvanule, roibule-viteazule, te-așterne în față-mi degrabă, ca frunza căzută în iarbă!“ — și eu voi fi acolo.

Ivanușka îi dădu drumul calului, după ce, mai întîi, îl puse să făgăduiască cum că niciodată nu va mai mîncea și nici nu va mai călca în picioare grîul.

În zorii zilei veni și Ivanușka acasă.

— Ei, ce-ai văzut pe unde-ai fost? îl întrebară frații lui.

— Păi, am prins un cal, le răspunse Ivanușka, părul calului — un fir de aur și altul de-argint.

— Și unde-i calul acela?

— Păi, mi-a făgăduit că nu mai intră în grîu, și-atunci i-am dat drumul.

Frații nu-i dădură crezare lui Ivanușka și rîseră de el pe săturate. Numai că, chiar din noaptea aceea, nimeni nu se mai atinse de grîul lor...

Nu mult după întîmplarea aceasta, țarul trimise soli în toate orașele, în toate tîrgurile, în toate satele să facă știută tuturor această chemare:

— Să se-adune boierii și curtenii, negustorii și țaranii de rînd, ca să se înfățișeze Preafrumoasei Elena, fiică a țarului! Țarevna Elena se va afla într-un turn înalt, în dreptul fereștrăcii acestuia. Cel ce va izbuti să se salte călare, pe calul său, pînă la odrasla țarului și va lua inelul de aur din degetul acesteia, aceluia îi va fi soție!

Și iată că în ziua arătată încep și frații mai mari să se pregătească de plecare la palatul țarului — nu pentru a încerca să se salte pînă la fereastra turnului, ci doar să-i privească pe ceilalți avîntîndu-se. Iar Ivanușka-prostănacul prinse să se roage de ei:

— Scumpii mei frățiori, rogu-vă, dați-mi și mie un căluț cît de mic, să merg și eu s-o văd pe Preafrumoasa Țarevnă.

— Cum să te duci tu, prostănacule? Vrei să aibă lumea de cine rîde? Mai bine șezi colea pe vatră și joacă-te în cenușă!

Cei doi frați plecară, iar Ivanușka le zise soțiilor acestora:

— Dați-mi un paneraș, să fac și eu măcar o treabă: să mă duc în pădure să culeg ciuperci!

Luă panerașul și se duse, chipurile, să culeagă ciuperci.

Ieși Ivanușka în cîmpia mare, liberă din zare-n zare, și aruncînd panerașul sub o tufă, fluieră de trei ori voinicește, și strigă deslușit, vitejește:

— Calule-năzdrăvanule, roibule-viteazule, te-așterne în față-mi degrabă, ca frunza căzută în iarbă!

Calul alerga, pămîntul cutremura, din urechi nouri de fum scotea, din nări — pălălaie de flăcări țîșnea.

Veni într-o goană și rămase încremenit în fața feciorului:

— Care ți-e porunca, Ivanușka?

— Vreau să merg s-o văd pe fiica țarului, pe Preafrumoasa Elena! a răspuns Ivanușka.

— Prea bine, strecoară-te în urechea mea dreaptă și ieși prin cea stîngă!

S-a strecurat Ivanușka în urechea dreaptă, a ieșit prin urechea stîngă a calului și s-a prefăcut într-un voinic falnic și chipeș, cum n-ai putea nici cu gîndul să gîndești, nici în vis să-nchipuiești, nici în povești să-l găsești, nici cu pana să-l zugrăvești!

A încălecat Calul-năzdrăvan și a pornit la galop drept spre oraș.

Pe drum își ajunse din urmă frații, trecu în goană pe lângă ei și le-o luă înainte, acoperindu-i cu nori de praf.

Ținînd-o tot într-un galop, Ivanușka ajunse în piața orașului, chiar lângă palatul țarului. Și ce să vadă — se adunase acolo lume, cîta frunză și iarbă, iar în turnul cel înalt, la fereastră, ședea Țarevna — Preafrumoasa Elena. Inelul din degetul ei strălucea de-ți lua ochii — era neprețuit. Iar Țarevna — frumoasă ca o zîină.

Cu toții o priveau, dar să se salte pînă la ea nu se-ncumeta niciunul: n-aveau chef să-și frîngă gîtul!

Și-atunci Ivanușka îmboldi cu călcîiele Calul-năzdrăvan...

Calul fornăi, necheză, se săltă — și ajunse sus, doar trei bîrne mai erau pînă la fereastra Țarevnei.

Mare fu mirarea celor de față, dar Ivanușka întoarse calul și se făcu nevăzut.

Oamenii strigau într-un glas:

— Cine era? Cine era?

Însă pe Ivanușka parcă-l înghițise pămîntul. Văzuseră cu toții de unde venise, dar n-a văzut nimeni încotro plecase.

Acuma, după ce gonise din rășputeri, Ivanușka ajunse în cîmpia mare, coborî de pe cal, i se strecură în urechea stîngă, ieși prin urechea dreaptă și se prefăcu din nou în Ivanușka-prostănacul.

I-a dat drumul Calului-năzdrăvan, a cules din pădure un paneraș plin cu ciuperci otrăvitoare și le-a dus acasă.

— Ia uitați-vă ce ciuperci bune am adus!

Soțiile fraților l-au luat la rost pe Ivan:

— Astea-s ciuperci bune, prostănacule? Să le mănînci tu singur!

Ivanușka a zîmbit, s-a suit pe vatră și s-a așezat acolo.

Îndată ce s-au întors acasă, frații au pornit să le povestească soțiilor ce văzuseră în oraș:

— Dac-ați fi fost acolo, dragele noastre să fi văzut ce mîndrețe de voinic i s-a înfățișat țarului! De cînd sîntem pe lume n-am auzit de unul ca el. Și cînd s-a săltat odată cu calul, a ajuns sus, doar trei bîrne mai erau pînă la fereastra Țarevnei.

Ivanușka, cum stătea culcat pe vatră și zîmbea, zise:

— Scumpii mei frățiori, oare nu eram eu voinicul acela?

— Cum era să fii tu, prostănacule! Șezi acolo, pe vatră și prinde muștele!

A doua zi frații mai mari au plecat din nou la oraș, iar Ivanușka a luat panerașul și s-a dus după ciuperci.

Ieși în cîmpia mare, liberă din zare-n zare, și aruncînd panerașul, fluieră de trei ori voinicește și strigă deslușit, vitejește:

— Calule-năzdrăvanule, roibule-viteazule, te-așterne în față-mi degrabă, ca frunza căzută în iarbă!

Calul alerga, pămîntul cutremura, din urechi nouri de fum scotea, din nări — pălălaie de flăcări țîșnea.

Veni într-o goană și rămase încremenit în fața lui Ivanușka.

Ivanușka se strecură în urechea dreaptă, ieși prin urechea stîngă a Calului-năzdrăvan și se prefăcu în Voinicul-voinicilor. Încălecă și goni la palat.

În piață — ce să vadă? se adunase și mai multă lume decît prima dată. Cu toții se minunau și se desfătau privind-o pe Țarevna, dar să se salte pînă la ea nu-i trecea nici unuia prin minte, că doar cine ar fi avut chef să-și frîngă gîtul?!

Și-atunci Ivanușka își îmboldi calul cu călcîiele. Calul-năzdrăvan necheză și ajunse sus, doar două birne mai erau pînă la fereastra Țarevnei.

Ivanușka își întoarse Calul-năzdrăvan și pe dată dispăru. Văzuseră cu toții de unde venise, dar n-a văzut nimeni încotro plecase. Iar Ivanușka se și afla în cîmpia mare.

I-a dat drumul Calului-năzdrăvan, iar el s-a dus acasă. S-a suit pe vatră, s-a așezat acolo și a început să-și aștepte frații.

Cînd s-au întors acasă frații au povestit:

— Dragele noastre, iar a venit mîndrețea aceea de voinic! Doar două birne mai avea pînă la fereastra Țarevnei!

Iar Ivanușka iar zice către ei:

— Scumpii mei frățiori, oare nu eram eu voinicul acela?

— Stai cuminte, prostănacule, și nu te băga în vorbă!

A treia zi frații se pregăteau să plece iar, cînd Ivanușka le-a zis:

— Dați-mi măcar un căluț mai prost: să merg și eu cu voi!

— Stai acasă, prostănacule! Numai tu lipsești acolo!

Ziseră asta și plecară.

Ivanușka ieși în cîmpia mare, liberă din zare-n zare, fluieră de trei ori voinicește și strigă deslușit, vitejește:

— Calule-năzdrăvanule, roibule-viteazule, te-așterne în față-mi degrabă, ca frunza căzută în iarbă!

Calul alerga, pămîntul cutremura, din urechi nouri de fum scotea, din nări — pălălaie de flăcări țîșnea. Veni într-o goană și rămase încremenit în fața lui Ivanușka. Ivanușka se strecură în urechea dreaptă și ieși prin urechea stîngă a calului. Se prefăcu în Voinicul-voinicilor și goni la palatul țarului.

Se năpusti în galop pînă lîngă turnul cel înalt, dădu bice calului... Calul-năzdrăvan necheză mai tare decît înainte, izbi pămîntul cu copitele, se săltă — și ajunse la fereastră!

Ivanușka sărută buzele roșii ca sîngele ale Țarevnei, îi scoase din deget inelul de preț și dispăru în goana mare.

Pe loc începură cu toții să strige, să țipe și să dea din mîini:

— Prindeți-l! Puneți mîna pe el!

Dar pe Ivanușka parcă-l înghițișe pămîntul. Doar cît l-au zărit și dus a fost!

Iar el i-a dat drumul calului și a venit acasă. Avea o mîna legată cu o cîrpă.

— Dar ce-ai pățit, mă rog? l-au întrebat cumnatele lui.

— Păi, căutam ciuperci și m-am înțepat într-un ciot.

Și se urcă pe vatră.

Cînd s-au întors frații, au început să povestească ce și cum a fost:

— Dragele noastre, de data asta voinicul acela, cînd s-a săltat odată, a ajuns pînă la Țarevnă, a sărutat-o pe buze și i-a scos inelul din deget!

Ivanușka, ghemuit pe după horn cum era, o ținea una și bună:

— Scumpii mei frățiori, oare nu eram eu voinicul acela?

— Stai cuminte, prostănacule, nu mai trîncăni degeaba!

Chiar atunci lui Ivanușka îi trecu prin mînte să se mai uite o dată la inelul cel scump al Țarevnei.

Abia apucă să-și scoată cîrpa, că toată izba fu năpădită de lumină!

— Astîmpără-te, prostănacule, nu te mai juca cu focul! au strigat frații lui. Ce, vrei să dai foc izbei?! Cred că e timpul să te-alungăm de acasă!

Ivanușka n-a zis nimic, doar și-a înfășurat mîna cu inelul din nou în cîrpă.

Peste trei zile țarul trimise o nouă chemare cum că trebuie să se adune, de la mic la mare, tot poporul împărăției la palat, la un ospăț și că nimeni să nu cuteze a rămîne acasă. Cine va nesocoti ospățul țarului — o să i se reteze capul! N-au mai avut încotro cei doi frați, au trebuit să-l ia la ospăț și pe Ivanușka-prostănacul.

Veniră, se așezară la mesele din lemn de stejar acoperite cu fețe înflorate, stătură să mănînce — să bea și să vorbească de una, de alta.

Iar Ivanușka s-a furișat pe cuptor și stătea acolo într-un colțisor.

Preafrumoasa Elena trecea pe rînd de la un musafir la altul și-i îmbia pe toți cu vin și mied, iar în vremea asta îl cerceta cu privirea pe fiecare — nu cumva are pe deget inelul ei cel scump?

Numai că nu-și văzu inelul la nimeni.

Tot trecînd așa de la unul la altul ajunse și la ultimul oaspete — la Ivanușka. El ședea ghemuit după sobă, avea pe el o hăinuță ponosită și niște opinci găurite, iar o mîină și-o ținea legată cu o cîrpă.

Privindu-l, frații își ziceau: „Ia te uită, Țarevna îl cinstește cu vin pe Ivașka al nostru!“

Iar Țarevna, după ce îi întinse lui Ivanușka paharul, îl întrebă:

— Spune-mi, voinicule, de ce ți-e mîina legată?

— Am fost la pădure să culeg ciuperci și m-am înțepat într-un ciot.

— Ia desfă legătura, să văd și eu, ce ai?

Ivanușka își scoase cîrpa și pe degetul lui începu să strălucească și să scînteieze inelul Țarevnei!

Țarevna se bucură nespus, îl luă de mîină pe Ivanușka, îl duse în fața tatălui său și zise:

— Uite, tată, mi-am găsit mirele!

L-au îmbăiat, l-au pieptănat, l-au îmbrăcat pe Ivanușka, care de-acum înainte nu mai era Ivanușka-prostănacul ci Voinicul-voinicilor, așa că nici nu-l mai puteai recunoaște!

Dar cine mai stătea să le lămurească, să le tălmăcească pe toate? Un lucru e știut însă, că odată cu ospățul plin de veselie, porniră să sărbătorească și nunta!

La ospățul acela și eu am petrecut, vin și mied am tot băut, pe mustăți mi se prelingea, dar în gură nu-mi nimerea.

PRINȚESA ROASCA-BROASCA

A fost odată ca niciodată. A fost odată, într-o anume împărăție, un împărat care avea trei feciori. Pe cel mai mic dintre ei îl chema Ivan-Țarevici.

Într-o zi, împăratul și-a chemat feciorii și le-a zis:

— Dragii mei copii! Acum ați crescut mari cu toții, e timpul să vă gândiți la înșurătoare!

— Păi, tăicuțule, la cine să ne ducem noi în peșit?

— Uite cum faceți: luați câte o săgeată, puneți-o în arcul bine întins și sloboziți-o fiecare în altă parte. Și unde îi va cădea săgeata, acolo să meargă fiecare dintre voi în peșit.

Cei trei frați ieșiră în curtea mare a palatului, apoi fiecare din ei își întinse arcul și trase.

Săgeata trasă de fratele mai mare a căzut într-o curte boierească, chiar în fața iatacului fetei boierului și copila o ridică.

Săgeata trasă de fratele mijlociu zbură pînă la curtea unui negustor și căzu într-un frumos pridvor. Și cum în pridvorul acela stătea fata negustorului, ridică ea săgeata.

Săgeata trasă de Ivan-Țarevici căzu într-o baltă mocirloasă și o ridică Roasca-Broasca...

Frații mai mari, de cum plecară să-și caute săgețile, le găsiră numaidecît: unul — în iatacul boieresc, celălalt — în curtea negustorului. Ivan-Țarevici însă, multă vreme nu izbuti să-și găsească săgeata. Două zile încheiate cutreieră el pădurile și munții, iar în cea de-a treia nimeri într-o baltă mlăștinoasă. Cînd colo, ce să vadă? Roasca-Broasca ședea pe un bolovan ținînd săgeata lui. Cînd Ivan-Țarevici vru s-o ia la fugă și să se lase păgubaș de chilipirul peste care dăduse, Roasca-Broasca îi zise:

— Oac-oac, Ivan-Țarevici! Vino de-ți primește săgeata, iar pe mine ia-mă de nevestă.

Mîhnit, Ivan-Țarevici, îi răspunse:

— Cum să te iau de nevestă? O să-și bată joc toată lumea de mine!

— Ia-mă de nevestă, Ivan-Țarevici, și n-o să-ți pară rău!

Ivan-Țarevici a chibzuit, a chibzuit, apoi a luat-o pe Roasca-Broasca, a învelit-o într-o batistă și a adus-o la palat.

Cînd au venit frații mai mari, au prins a povesti unde nimerise săgeata fiecăruia dintre ei.

Și-a povestit și Ivan-Țarevici pățania. Frații au început să rîdă de el, dar tatăl i-a zis:

— Ia-o pe Roasca-Broasca, altminteri — n-ai încotro!

Și iată că s-au sărbătorit trei nunți dintr-o dată și s-au însurat feciorii împăratului: cel mare — cu tînăra boieroaică, cel mijlociu — cu fata negustorului, iar Ivan-Țarevici — cu Roasca-Broasca.

A doua zi după nuntă, împăratul și-a chemat feciorii și le-a zis:

— Ei, scumpii mei feciori, iată-vă însurați pe toți trei. Acum aș dori să aflu: știu soțiile voastre să coacă pîine? De aceea pînă mîine să-mi coacă fiecare din ele cîte o pîine mare, rotundă, albă și bine crescută.

S-au închinat feciorii în fața părintelui lor și au plecat.

Dar Ivan-Țarevici s-a întors în palatele sale tare posomorît: de gînduri împovărat, cu capul mai jos de umeri plecat.

— Oac-oac, Ivan-Țarevici, i-a zis Roasca-Broasca, de ce te-ai întristat așa? Ți-a spus vreo vorbă de muștrare tatăl tău?

— Cum să nu fiu trist! i-a răspuns Ivan-Țarevici. Tăicuțul meu a poruncit ca pînă mîine la gustarea de dimineață, tu să coci singură o pîine mare, rotundă, albă și bine crescută...

— Nu fi supărat, Ivan-Țarevici! Mai bine culcă-te, dormi și te odihnește: noaptea e un sfetnic bun!

Îndată ce s-a culcat Ivan-Țarevici, Roasca-Broasca își lepădă pielea de broască și se prefăcu într-o mîndrețe de copilă, Preaînțeleapta Vasilisa — atît de frumoasă cum n-ai putea nici în poveste s-o găsești, nici cu pana s-o zugrăvești!

A luat un ciur des și niște site mai mărunte de a cernut făina de grîu, a frămîntat un aluat alb și a copt o pîine moale și pufoasă, ba a mai și împodobit-o cu felurite desene ciudate: pe margini — orașe și palate, grădini și turnuri, deasupra — păsări zburînd, dedesubt — fiare sălbatice alergînd.

Dimineața Roasca-Broasca îl trezi pe Ivan-Țarevici:

— E timpul, Ivan-Țarevici, scoală-te să duci pîinea!

Cînd Ivan-Țarevici a văzut pîinea — tare s-a mai minunat: nu văzuse niciodată pînă atunci o pîine ca aceea!

A așezat pîinea pe o tavă de aur și i-a dus-o tatălui său.

Au venit și frații mai mari, au adus și ei pîinile lor, doar că la ele nu prea aveau ce vedea: pîinea fiicei boierului era cam arsă, iar a fetei negustorului ieșise crudă și prăvălită pe-o coastă.

Împăratul primi mai întîi pîinea feciorului celui mare și cînd o văzu porunci să fie dată dulăilor din curte.

Apoi primi pîinea feciorului mijlociu și zise:

— O pîine ca asta poți mîncă numai dacă mori de foame!

Veni și rîndul lui Ivan-Țarevici. Primind pîinea adusă de el, împăratul zise:

— O pîine ca asta trebuie mîncată numai la zile de mare sărbătoare!

Și pe dată le dădu feciorilor o nouă poruncă:

— Aș dori să aflu cum știu soțiile voastre să țeasă. Luați deci mătăasă, fir de aur, de argint și puneți-le să-mi țeasă cu mîinile lor pînă mîine, fiecare, cîte un covor!

S-au întors feciorii mai mari la soțiile lor și le-au vestit porunca împăratului. Soțiile au chemat pe mame, pe dădace sau doar pe niște slujnice frumoase — să le dea o mînă de ajutor la țesutul covoarelor. Și numaidecît mamele, dădacele, fetele slujnice s-au adunat cu toatele și s-au pus la treabă — cu fir de aur și de argint să țeasă, cu fir de mătăasă — să coasă...

Ivan-Țarevici însă s-a întors acasă tare posomorît, de gânduri împovărat, cu capul mai jos de umeri plecat.

— Oac-oac, Ivan-Țarevici i-a zis Roasca-Broasca, de ce ești așa de trist? Ți-a spus vreo vorbă de dojană tatăl tău?

— Cum să nu fiu trist? i-a răspuns Ivan-Țarevici. Tăicuțul meu a poruncit să-i țeși în noaptea asta un covor înflorat!

— Nu fi supărat, Ivan-Țarevici! Mai bine culcă-te și dormi: noaptea e un sfetnic bun!

Îndată ce s-a culcat Ivan-Țarevici, Roasca-Broasca își lepădă pielea de broască, se prefăcu iar în mîndrețea de copilă Preaînțeleapta Vasilisa și începu să țeasă covorul. De-mpungea cu acu-odată — răsărea floarea-nflorată, a doua oară de-mpungea — cel mai iscusit model se-arăta, cînd împunse-a treia oară — păsări sprintene zburară... Nici nu se arătasera zorile și covorul fu gata.

Cînd s-a trezit Ivan-Țarevici și cînd a văzut covorul, vai! ce s-a mai minunat: era atît de frumos cum n-ai putea nici cu gîndul să gîndești, nici în vis să-nchipuiești, ci, poate, doar în poveste să povestești!

Și iată că s-au înfățișat împăratului tustrei frații, ca să-i aducă fiecare covorul țesut. Împăratul a luat întîi covorul fiului mai mare și după ce-l privi, rosti:

— Țsta doar la poartă să fie așternut!

Primi covorul adus de fiul mijlociu, îl privi și zise:

— Covorul acesta să fie numai acoperămînt pentru cai cînd plouă!

Primi covorul de la Ivan-Țarevici, îl privi și zise:

— Iar acest covor să fie așternut la cele mai mari sărbători în iatacul meu!

Și pe dată, împăratul dădu o nouă poruncă: tustrei feciorii să poftască, împreună cu soțiile lor, la ospățul ce are să-l dea la palat: dorea împăratul să vadă care dintre ele dansează cel mai bine.

Și au plecat cei trei frați — fiecare acasă la el. Ivan-Țarevici mergea tare mîhnit zicîndu-și în sinea lui: „Cum o s-o duc eu pe Roasca-Broasca mea la ospățul împăratului?“ Cînd a ajuns, Roasca-Broasca l-a întrebat:

— Ce, iar ești trist, Ivan-Țarevici? Iar ești de gânduri împovărat, cu capul mai jos de umeri plecat?

— Cum să nu mă întristez? i-a zis Ivan-Țarevici. A poruncit tăicuțul ca mîine, să te duc la ospățul ce are să-l dea la palat...

— Nu mai fi îndurerat! Culcă-te și dormi: noaptea e un sfetnic bun! A doua zi, cînd era vremea să plece la ospăț, Roasca-Broasca i-a zis:

— Ivan-Țarevici, du-te singur la ospățul împăratului că eu o să vin în

urma ta. Când o să auzi zarvă și tunete să nu te sperii, ci să spui: „Aceasta, de bună seamă, e broșcuța mea care vine în cutioara ei!”

Și Ivan-Țarevici s-a dus singur la ospățul împăratului.

Frații mai mari însă au venit la palat împreună cu soțiile, dichisite și gătite amîndouă, nevoie mare. Cum au venit au și început să-l ia în rîs pe Ivan-Țarevici:

— Păi, cum așa, frate, ai venit singur, fără soție? Trebuia s-o fi adus măcar învelită în batistă, ca să ascultăm și noi cum orăcăie.

Deodată se auziră tunete și o zarvă nemaipomenită — de se zgudui, se cutremură pînă-n temelii palatul. Toți oaspeții s-au speriat, au sărit de pe la locurile lor, s-au zăpăcit, de nu mai știau ce să facă. Iar Ivan-Țarevici a zis:

— Nu vă fie teamă, dragi oaspeți! Aceasta, de bună seamă, e broșcuța mea care vine în cutioara ei!

Au dat buzna cu toții la ferestre și ce să vadă? Servitori iuți de picior aleargă, călăreți vajnici gonesc, iar în urma lor zboară o caleașcă de aur, cu o pereche de cai murgi înhămați la ea.

Caleașca a tras în fața pridvorului, dar din ea n-a coborît o broască ci însuși Preaînțeleapta Vasilisa, frumoasă, că la soare te puteai uita dar la dînsa — ba. Toți oaspeții se minunau, o priveau fermecați și rămaseră muți de uimire...

Preaînțeleapta Vasilisa l-a luat de mînă pe Ivan-Țarevici și s-au așezat amîndoi la mesele din lemn de stejar acoperite cu fețe înflorate...

Și s-au pus oaspeții să mănînce, să bea, să se veselească.

Preaînțeleapta Vasilisa bea, dar potirul nu-l golea, și resturile în mîneca sîngă le-arunca. Iar după ce a mîncat friptură de lebădă — aruncă oasele în mîneca dreaptă.

Soțiile fraților mai mari văzură lucrul acesta și, fugața și ele: ce nu puteau să bea — și una și alta în mînecă-și turna, din mîncare ce le rămînea — și una și alta în cealaltă mînecă arunca. Dar de le-ai fi întrebat de ce fac asta — n-ar fi știut a spune.

Îndată ce s-au ridicat oaspeții de pe la mese, a început să cînte muzica și s-a pornit dansul. Preaînțeleapta Vasilisa s-a dus și ea să danseze cu Ivan-Țarevici. Când își flutură odată mîneca sîngă — se ivi pe negîndite un lac, iar cînd își flutură mîneca dreaptă — lebede albe prinseră a pluti pe lac. Atît împăratul cît și oaspeții mult se mai minunară. Dar de cum termină ea să danseze totul se făcu nevăzut: și lacul și lebedele cele albe...

S-au dus să danseze și soțiile fraților mai mari. Numai că ele cînd și-au fluturat mîneca sîngă — i-au stropit pe toți musafirii, iar cînd și-au fluturat-o pe cea dreaptă — i-au împrăscat cu oase și resturi, ba mai-mai să-i scoată un ochi însuși împăratului. Supărat, împăratul a poruncit să fie alungate amîndouă din odăile sale.

Cînd ospățul se apropia de sfîrșit, Ivan-Țarevici găsi o clipă liberă și trase o fugă pînă acasă. Căută pielea de broască și o puse pe foc.

La întoarcerea acasă, Preaînțeleapta Vasilisa — îndată băgă de seamă că pielea ei de broască nu-i nicăieri. S-a repezit s-o caute. A căutat-o cît a căutat-o, și cum de găsit n-a găsit-o, i-a zis lui Ivan-Țarevici:

— Ah, Ivan Țarevici, cum de-ai făcut una ca asta?! De ce mi-ai pus pe foc pielea de broască? Dacă ai mai fi avut răbdare încă trei zile, aș fi fost pe veci a ta. Acuma însă, rămîi cu bine, să mă cauți peste nouă mări și nouă țări, la capătul pămîntului, în țara-nsorită a lui Koșcei cel fără de moarte. De-abia după ce-ai să rupi trei perechi de cizme de fier, și-ai să mănînci trei pîini de fier — ai să mă găsești tu pe mine...

Spuse asta, se prefăcu într-o lebedă albă și își luă zborul pe fereastră.

Ivan-Țarevici rămase nemîngîiat și grozav de îndurerat. Dar se pregăti de drum: își luă arcul și săgețile, încălță cizme de fier, își puse într-o desagă trei pîini de fier și porni să-și caute soția, pe Preaînțeleapta Vasilisa.

Dacă a mers mult ori puțin, dacă a ajuns departe ori aproape, cine să știe? — repede doar povestea se povestește, mai anevoie fapta se săvîrșește — atîta știm că după o vreme a rupt două perechi de cizme de fier și a mîncat două pîini de fier. Și cum mergea el așa, a întîlnit într-o zi un bătrînel împovărat de ani.

— Bună ziua, bunule, i-a zis Ivan-Țarevici.

— Bună ziua, voinicule! Ce cauți și-ncotro mergi?

Iar Ivan-Țarevici i-a povestit bătrînelului oful său.

— Eh, Ivan-Țarevici, i-a zis bătrînelul, de ce ai pus pe foc pielea de broască? Doar nu tu o îmbrăcasei cu ea și de aceea nu se cădea să i-o scoți tu! Preaînțeleapta Vasilisa s-a născut mai șireată și mai înțeleaptă decît tatăl ei, Koșcei cel fără de moarte, de aceea s-a mîniat pe ea și i-a poruncit să se prefacă vreme de trei ani în broască. Dar ce-ți tot zic eu, că doar cu vorba nu înlăturî nenorocirea. Uite, ține ghemul acesta și încotro s-o rostogoli el, într-acolo să te îndrepti și tu.

Ivan-Țarevici i-a mulțumit bătrînelului și a pornit în urma ghemului primit.

Ghemul se rostogolea peste munți cu piscuri înalte, peste păduri întunecate, se rostogolea peste pajiști verzi și mănoase, prin bălți urîte, mlăștinoase, se rostogolea peste locuri pustii, uricioase, iar Ivan-Țarevici mergea și tot mergea în urma lui, nicăieri nu se oprea, nicăieri nu se așeza. A mers el și-a tot mers, pînă a rupt cea de-a treia pereche de cizme de fier, pînă a mîncat și a treia pîine de fier și a ajuns la un codru des, de nepătruns. Chiar atunci se întîlni cu un urs.

„N-ar fi rău să omor ursul ăsta! Își zise Ivan-Țarevici. Că n-am nici un fel de merinde.“

Tocmai își potrivea săgeata și ochi, când îl auzi pe urs vorbindu-i în grai omenesc:

— Nu mă omorî, Ivan-Țarevici! Că o să-ți fiu și eu cândva de folos.

Și Ivan-Țarevici nu s-a atins de urs. I s-a făcut milă de el, așa că și-a văzut de drum.

Cum mergea el așa printr-o cîmpie întinsă, ce să vadă? Chiar deasupra capului său zbura un rățoi de toată frumusețea. Ivan-Țarevici își întinse arcul gata să sloboadă o săgeată ascuțită asupra rățoiului, când acesta îi vorbi în grai omenesc:

— Nu mă omorî, Ivan-Țarevici! că o să-ți fiu și eu cândva de folos.

Iar lui Ivan-Țarevici i s-a făcut milă de rățoi și nu s-a atins de el, ci, așa flămînd cum era, și-a văzut mai departe de drum.

Deodată îi ieși în cale alergînd un iepure urecheat.

„O să omor iepurele, își zise Țarevici, că nu mai pot de foame...“

Ochi, întinse arcul, dar iepurele îi vorbi cu grai omenesc:

— Nu-mi lua viața, Ivan-Țarevici! Că o să vină vremea când o să-ți fiu și eu de folos.

Și de iepure i se făcu milă lui Ivan-Țarevici, așa că și văzu de drum mai departe. După o vreme ajunse la marea cea albastră și, ce să vadă? chiar pe țârm, culcat pe nisipul galben, un pește, o știucă mai mult moartă decît vie.

Ivan-Țarevici își zise:

— De data asta n-am ce face, o să mănînc știuca! Mi-e tare foame și nu mai pot răbda!

— Ah, Ivan-Țarevici, rosti știuca, fie-ți milă de mine și nu mă mînca, mai bine aruncă-mă în marea cea albastră!

Lui Ivan-Țarevici i se făcu milă de știucă și-o aruncă în mare, apoi porni mai departe de-a lungul țârmului, în urma ghemului său.

Să fi mers mult, să fi mers puțin, cine mai știe? doar că la o vreme, tot rostogolindu-se ghemul ajunse într-o pădure, chiar în fața unei colibe rotitoare pe picior de găină. Ivan-Țarevici rosti:

— Colibă, colibioară, oprește-te cu fața la mine, pădurea la spate-ți rămîna!

Coliba, ascultînd de vorba lui, se întoarse cu spatele către pădure și cu fața spre el. Ivan-Țarevici intră în colibă și ce să vadă? pe vatră stătea culcată Baba-Cloanța-Cotoroanța. Văzîndu-l pe Țarevici, l-a întrebat:

— De ce ai venit la mine, mîndrule voinic? De bună voie, sau de nevoie?

— Ah, Babă-Cloanță-Cotoroanță, mai bine mi-ai da întâi să mănînc și să beau și mi-ai pregăti baia cu aburi, și-abia după aceea m-ai lua la întrebare.

— Că bine spui, i-a răspuns Baba-Cloanța.

Apoi i-a dat lui Ivan-Țarevici să mănînce și să bea și i-a pregătit baia cu aburi, iar Ivan-Țarevici i-a povestit că o caută pe soția sa, Preaînțeleapta Vasilisa.

— Știu, știu zise Baba-Cloanța. Ea este acuma la ticălosul acela de Koșcei cel fără de moarte. Va fi tare greu să ajungi la ea, căci cu Koșcei n-o prea poți scoate la capăt: pe el nici săgeata, nici sabia nu-l poate răpune. Da aceea nu se teme de nimeni.

— Dar moartea lui, unde se află?

— Moartea lui stă într-un vîrf de ac și acul acela se află-ntr-un ou; oul — se află în rață; rața e în iepure; iepurele e într-un sipet ferecat și sipetul — în vîrfurile unui stejar bătrîn. Iar stejarul acela crește într-un codru de nepătruns.

Apoi Baba-Cloanța i-a spus lui Ivan-Țarevici cum ar putea să răzbească pînă la stejarul cu pricina. Așa că Ivan-Țarevici i-a mulțumit și a pornit la drum.

I-a trebuit mult pînă să răzbească prin codri de nepătruns și să străbată bălți mlăștinoase, dar pînă la urmă a ajuns la stejarul lui Koșcei. Stejarul acela își proptise vîrfurile printre nouri, rădăcinile îi erau răspîndite în pămînt pe o sută de verste jur-împrejur, iar crengile lui acopereau strălucirea soarelui. Și tocmai în vîrfurile stejarului — se afla sipetul ferecat. Ivan-Țarevici se tot uita la stejar și nu știa cum să facă să ia sipetul...

„Eh, gîndi el, pe unde-o fi oare ursul? El m-ar putea ajuta!”

Abia își termină gîndul că ursul se și înfățișă: alergă într-un suflet și smulse stejarul din pămînt cu rădăcină cu tot. Din vîrfurile lui căzu sipetul care se sfărîmă în bucățele.

Din sipet ieși iepurele care o luă la goană.

„Pe unde-o fi iepurele meu? gîndi Țarevici. Negreșit că doar el l-ar putea ajunge din urmă pe iepurele ăstălalt...”

Abia își termină gîndul că iepurele se și înfățișă: îl ajunse din urmă pe celălalt iepure și-l sfîșie în două.

Atunci, din iepurele sfîșiat își luă zborul o rață, care se ridică sus-sus în înaltul cerului. „Pe unde-o fi rățoiul meu?” gîndi Țarevici. Iar rățoiul se și repezise în zbor după rață și o lovea cu ciocul în cap. Rața scăpă oul și oul căzu în marea albastră...

Ivan-Țarevici se întristă; stătea pe țărmul mării și gîndea:

„Pe unde-o fi știuca mea? Ea ar găsi oul pe fundul mării!”

Cînd colo, văzu un pește, o știucă — ce se apropia de țărm înotînd și avînd în dinți un ou:

— Ține, Ivan-Țarevici!

Ivan-Țarevici se bucură, sparse oul, scoase acul și-i rupse vîrful. Îndată ce-l rupse — pieri Koșcei cel fără de moarte, prefăcîndu-se într-o pulbere din cea mai mărunță.

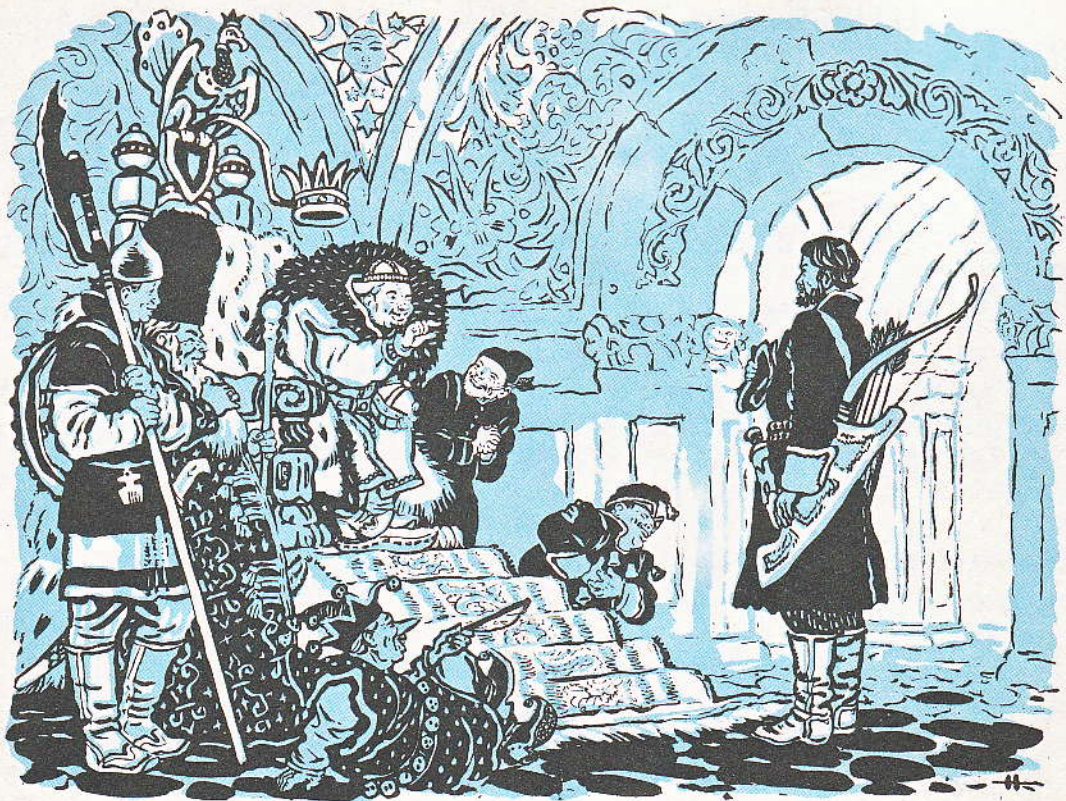
Ivan-Țarevici se duse la palatele lui Koșcei. Preaînțeleapta Vasilisa îi ieși în întîmpinare și îi zise:

— Ei, Ivan-Țarevici, acum, că ai fost în stare să mă cauți și să mă găsești, voi fi pe veci a ta!

Ivan-Țarevici alese cel mai bun armăsar din grajdul lui Koșcei și încăle- cînd împreună cu Preaînțeleapta Vasilisa, se întoarse în împărăția sa.

Acolo au trăit amîndoi în prietenie, dragoste și bună înțelegere.

DU-TE ACOLO - NU ȘTIU UNDE, ADU-MI AIA - NU ȘTIU CE

A fost odată ca niciodată. A fost odată, într-o anume țară un țar necăsătorit. Și avea acel țar în slujba sa un arcaș pe nume Andrei. Într-o zi s-a dus Andrei-arcașul la vânătoare. A umblat prin pădure o zi întreagă dar n-a avut noroc, n-a întâlnit nici o sălbăticiune. Era către seară; omul se întorcea acasă cuprins de tristețe. Tocmai atunci văzu o turturea stînd într-un copac.

„Haide, își zise el, s-o dobor măcar pe asta“.

Trase și o răni — turtureaua se prăbuși din copac pe pămîntul jilav. Andrei o ridică — vroia să-i sucească gîtul și s-o bage în tolă.

Însă turtureaua îi vorbi cu grai omenesc:

— Nu-mi lua viața, Andrei-arcașule, nu-mi reteza capul! Ia-mă așa vie cum sînt, du-mă acasă și așează-mă la fereastră. Dar ai grijă, îndată ce vezi că

mă prinde somnul — bate-mă fără întârziere, lovește-mă din toată puterea cu mîna dreaptă — și o să dobîndești o mare fericire.

Andrei-arcașul se minună: ce-o mai fi și asta? Cînd te uiți la ea — vezi că-i pasăre cu adevărat, dar vorbește cu glas omenesc. A dus turtureaua acasă, a pus-o la fereastră, iar el prinse a aștepta.

Nu trecu mult și turtureaua își băgă căpșorul sub aripă și începu să picotească. Andrei își aduse aminte de ce îi poruncise pasărea și o lovi din toată puterea cu mîna dreaptă. Turtureaua căzu jos, și se prefăcu în Maria-Țarevna, o mîndrețe de fată și-atît de frumoasă cum n-ai putea nici cu gîndul să gîndești, nici în vis să-nchipuiești, doar în poveste să zugrăvești.

Și Maria-Țarevna i-a zis arcașului:

— De vreme ce-ai știut să mă iei, trebuie să știi să mă și păstrezi — cu un mic ospăț și-o nuntă fără zarvă. Și-o să rămîn să-ți fiu soție veselă și cinstită.

Așa s-au înțeles.

Și s-a însurat Andrei-arcașul cu Maria-Țarevna și trăia cu tînăra lui nevas-tă — veselindu-se. Dar nici de slujbă nu uita: în fiecare zi se scula cu noap-tea-n cap, pleca la pădure, aduna vînat fel de fel și-l ducea la cuhnia țarului.

Dar n-au trăit multă vreme așa. Maria-Țarevna i-a zis:

— Trăiești în sărăcie, Andrei!

— Da, vezi și tu că așa este.

— Fă rost de vreo sută de ruble, cumpără cu banii ăștia mătasă de toate felurile și lasă, că îndrept eu lucrurile.

Andrei a ascultat-o, s-a dus pe la prietenii lui și a împrumutat de la unul o rublă, de la altul două, iar cu banii adunați a cumpărat mătasă de toate felurile și i-a adus-o nevestei. Maria-Țarevna i-a zis:

— Culcă-te și dormi, noaptea e un sfetnic bun.

Andrei s-a culcat iar Maria-Țarevna s-a pornit să țeară. A țesut toată noap-tea și a făcut un covor ce n-avea seamăn pe lume: era înfățișată acolo toată împărăția, cu orașe și copaci, cu păduri și ogoare, cu păsări în cer, cu fiare sălbatice în munți, cu pești în mări, iar împrejurul tuturor acestora se rotea luna și soarele...

A doua zi dimineată Maria-Țarevna i-a dat bărbatului covorul:

— Du-te cu el la tîrg și vinde-l negustorilor, dar bagă de seamă, preț pe el tu să nu cei, ci cît ți-or da cu-atîta să te mulțumești.

Andrei luă covorul, îl desfășură și porni cu el printre tarabele din tîrg.

Un negustor alergă într-un suflet la el:

— Ascultă om bun, cît ceri pe covor?

— Tu ești negustor, tu fă-i și prețul.

Negustorul s-a gîndit, s-a tot gîndit și n-a putut găsi un preț pentru covor.

Veni în fugă alt negustor și după el mai veniră alții. S-a adunat o gloată neînchipuit de mare de negustori, care priveau covorul, se minunau, dar nu-i puteau găsi prețul.

Tocmai atunci trecea prin dreptul tarabelor un sfetnic al țarului, care dori să afle ce pune la cale negustorimea. Coborî din caleașcă și, după ce izbuti, cu mare greu, să-și facă loc cu coatele prin marea mulțime, zise către cei adunați:

— Bună ziua, negustorilor, oaspeți de peste mări și țări! Despre ce e vorba?

— Păi, uite așa și așa, nu putem găsi preț pentru covorul ăsta.

Sfetnicul țarului se uită la covor și mult se minună și el:

— Ei, arcașule, ia spune, spune adevărul adevărat: de unde ai căpătat covorul ăsta atît de frumos?

— Păi, uite, așa și așa, soția mea l-a făurit.

— Și cît vrei să-ți dau pe el?

— Păi, nu știu nici eu. Soția mi-a poruncit să nu mă tocmesc: cît îmi vor da, cu atîta să mă mulțumesc.

— Ei, uite, arcașule, ține zece mii.

Andrei a luat banii, a dat covorul și s-a dus acasă. Iar sfetnicul țarului s-a dus la țar și i-a arătat covorul.

Țarul și-a aruncat privirea asupra covorului și văzînd acolo, ca în palmă, întreaga sa împărăție, rămase uimit:

— Cere-mi ce dorești, dar să știi că eu covorul ăsta nu ți-l mai dau!

Și pe dată țarul scoase douăzeci de mii de ruble și i le dădu cu mîna lui sfetnicului. Sfetnicul luă banii și își zise: „Nu-i nimic, îmi comand eu alt covor și mai frumos“.

A urcat din nou în caleașcă și a plecat în mare grabă în mahalaua cu pricina. A găsit mica izbă în care trăia Andrei-arcașul și a bătut în ușă. Maria-Țarevna i-a deschis. Sfetnicul țarului păși cu un picior peste prag, iar pe celălalt nu-l mai trase înăuntru, nu mai scoase o vorbă și uită pentru ce anume venise acolo: în fața lui se afla o frumusețe de femeie că nu și-ar fi luat ochii de la ea o sută de ani și ar fi rămas așa privind-o.

Maria-Țarevna a așteptat cît a așteptat o vorbă de la el și după un răstimp, l-a prins frumușel de umeri pe sfetnicul țarului, l-a răsucit cu spatele și a închis ușa. Iar acesta, desmeticindu-se cu greu porni în silă spre casă. Și din ziua aceea nici de mîncat nu mai mîncă, nici de băut nu mai bea, ci mereu în fața ochilor pe soția arcașului o vedea.

Țarul băgă de seamă și începu să-l descoase ca să afle ce mîhnire îl apasă? Și sfetnicul îi destăinui țarului:

— Ah, am văzut-o pe soția arcașului și de-atunci numai la ea mi-e gîndul!

Nu scap de vraja ei nici cu mîncarea, nici cu băutura, nici cu buruieni de leac.

Auzind asta, îi veni poftă și țarului s-o vadă pe soția arcașului. Îmbracă niște veșminte simple, plecă în mahalaua cu pricina, găsi mica izbă în care locuia Andrei-arcașul și bătu la ușă. Maria-Țarevna îi deschise. Țarul păși cu un picior peste prag — iar pe celălalt nu mai putu să-l tragă înăuntru, îi pierise graiul: se afla în fața lui o frumusețe fără seamăn.

Maria-Țarevna a așteptat cît a așteptat o vorbă de la el și după un răstimp l-a prins frumușel de umeri pe țar, l-a răsucit cu spatele și a închis ușa.

Țarul își simți inima copleșită de dragoste.

„Adică de ce, își zise el, să tot rămîn neînsurat, să n-am și eu o soție? Ce-ar fi să mă-nsor cu frumoasa asta? Ei îi este hărăzit să fie soție de țar — nu de arcaș.“

Întors la palat țarul puse la cale un plan necurat — s-o ia de la bărbatul său pe soția acestuia. Își chemă sfetnicul și-i zise:

— Ticluiește ceva ca să-l pierdem pe Andrei-arcașul. Vreau să mă însor cu soția lui. De ticluiești ceva — răsplată vei primi orașe, sate și grămezi de aur, iar de nu vei ticlui nimic — îți voi reteza capul.

Sfetnicul țarului se mîhni amarnic și plecă de la palat cu nasul în jos. Nu putea născoci cu nici un chip ceva care să-l piardă pe arcaș. Și de necaz se abătu pe la cîrciumă să se cîntească cu băuturică.

Deodată se apropie în fugă de el un bețivan îmbrăcat într-un caftan zdrențuit, ce-și făcea veacul în cîrciumă, și zise:

— Și de ce, mă rog, s-a întristat sfetnicul țarului, de ce și-a lăsat nasul în jos?

— Piei de-aici, bețivane!

— Decît să mă gonești, mai bine m-ai cînsti cu un păhărel de vinișor, că poate îți dau și eu vreun sfat.

Sfetnicul l-a cînstit cu un păhărel de vinișor și i-a povestit necazul său.

Bețivanul i-a zis:

— Să-l pierzi pe Andrei-arcașul nu-i mare lucru că el e un prost, numai că vezi, nevastă-sa e șireată nevoie mare. Ei, dar lasă că născocim noi una așa de bună că n-o să izbutească nici ea să-i dea de capăt. Întoarce-te la țar și spune-i să-l trimită pe Andrei-arcașul în cealaltă lume ca să afle cum o mai duce acolo tătîne-su, țarul cel răposat. Dacă Andrei se duce acolo, de întors — nu se mai întoarce.

Sfetnicul țarului i-a mulțumit bețivanului și fuguța la țar:

— Iacă, așa și așa îl putem pierde pe arcaș.

Și-i spuse unde trebuie să-l trimită și pentru ce. Țarul se bucură și porunci să fie chemat Andrei-arcașul.

— Ei, Andrei, de vreme ce m-ai slujit mereu cu cinste și cu credință, mai îndeplinește-mi o însărcinare: du-te în cealaltă lume și află cum o mai duce tăicuțul meu. De nu, capul ți-l voi reteza — chiar cu săbioara mea.

De cum s-a întors acasă, Andrei s-a așezat pe laviță și și-a lăsat capul în piept. Maria-Țarevna l-a întrebat:

— De ce ești trist? Ți s-a întâmplat vreo nenorocire?

Andrei i-a povestit ce fel de însărcinare i-a dat țarul. Iar Maria-Țarevna i-a zis:

— Ai și găsit de ce să te mîhnești! Asta nu-i însărcinare, e un fleac de poruncă, adevărata însărcinare va veni de-abia pe urmă. Culcă-te și dormi, noaptea e un sfetnic bun.

În zorii zilei, cum s-a sculat Andrei, Maria-Țarevna i-a dat un sac cu pesmeți și un inel de aur:

— Du-te la țar și-i cere să ți-l dea ca tovarăș de drum pe sfetnicul său, că altfel, să zici, nimeni n-o să te creadă că ai fost în cealaltă lume. Și îndată ce vei ieși împreună cu tovarășul tău la drum, aruncă în fața ta inelul și el o să te ducă unde trebuie.

Andrei primi sacul cu pesmeți și inelul, își luă rămas bun de la soție și se duse la țar să ceară un tovarăș de drum.

Țarul n-a mai avut încotro, a trebuit să se învoiască și-i porunci sfetnicului să meargă cu Andrei.

Și iată-i pe amîndoi ieșind la drum. Andrei aruncă inelul — acesta prinde a se rostogoli, arcașul se ține pe urma lui prin cîmpuri deschise, peste bălți și covoare de mușchi întinse, peste rîuri și lacuri, iar după el se tîrăște cu greu sfetnicul țarului.

De cîte ori oboseau, mîncau niște pesmeți și din nou — la drum.

Dacă au mers departe sau aproape, dacă au mers repede sau încet, dacă au mers puțin sau mult, cine mai știe? doar că într-o vreme au ajuns într-o pădure deasă, de nepătruns, au coborît într-o rîpă adîncă și abia aici s-a oprit inelul.

Andrei și sfetnicul țarului s-au așezat să mai mănînce niște pesmeți. Cînd colo, ce să vadă? Chiar pe alături trecu țarul, bătrîn și împovărat de ani, înjugat la un car, pe care doi draci puseseră o încărcătură uriașă de lemne, și-acum îl mîneau cu bîtele, unul din dreapta, celălalt din stînga.

Andrei zise:

— Ia uită-te, nu cumva e răposatul țar, părintele țarului nostru?

— Ai dreptate, el este cel ce cară singur încărcătura de lemne.

Și pe dată Andrei se răsti la draci:

— Ei, domnilor draci! Lăsați-l slobod pe răposatul acesta pentru scurtă vreme măcar, că trebuie să-l întreb cîte ceva.

Dracii i-au răspuns:

— Crezi că o să ne pierdem vremea așteptându-te? Ce, vrei să cărăm noi singuri lemnele?

— Păi, luați-l în locul bătrînului, pe omul meu, care-i odihnit.

Și-atunci, dracii l-au dejugat pe bătrînul țar, l-au înjugat în locul lui pe sfetnicul țarului și dă-i și croiește-l cu bîtele, mîinîndu-l; acesta se cocoșă sub povară dar de cărat — căra.

Andrei prinse să-l întrebe pe bătrînul țar cum o duce cu traiul.

— Ah, Andrei-arcașule, i-a răspuns țarul, amarnic trai duc eu în cealaltă lume! Du fiului meu închinăciune din partea mea și spune-i că-i poruncesc cu strășnicie să nu-i nedreptățească pe oameni, că atunci — tot astfel va pătimi și el.

Abia terminară de vorbit, că dracii se și întorceau cu carul gol. Andrei și-a luat rămas bun de la bătrînul țar, dracii i l-au dat înapoi pe sfetnicul țarului și au pornit amîndoi pe drumul de întoarcere.

Îndată ce-au ajuns în împărăția lor s-au înfățișat la palat. Cum a dat cu ochii de arcaș, țarul s-a năpustit cu mare mînie asupra lui:

— Cum ai cutezat să te întorci?

Andrei-arcașul i-a răspuns:

— Păi, așa și așa, am fost în cealaltă lume la răposatul părinte al înălțimii voastre. Amarnic trai duce el acolo, vă trimite închinăciuni și vă poruncește cu strășnicie să nu nedreptățiți oamenii.

— Și, mă rog, prin ce dovedești tu că ai fost în cealaltă lume și ai vorbit cu părintele meu?

— Păi, dovada e, că pe spinarea sfetnicului vostru se mai văd încă urmele lăsate de bîtele dracilor care-l mînau.

La asta țarul n-a mai avut încotro, i-a dat crezare și l-a lăsat pe Andrei să se ducă acasă. Țarul însă i-a zis din nou sfetnicului:

— Născocește ceva ca să-l pierdem pe arcaș, că de nu, capul ți-l voi reteza — chiar cu săbioara mea.

Sfetnicul țarului plecă, lăsîndu-și nasul și mai jos. Intră la cîrciumă, se așează la masă, ceru vin. Se apropie în fugă de el bețivanul, ce-și făcea veacul în cîrciumă:

— De ce s-a întristat sfetnicul țarului? Cîstește-mă cu un păhărel că poate îți dau și eu vreun sfat.

Sfetnicul l-a cîstit cu un păhărel de vinișor și i-a povestit necazul său. Bețivanul i-a zis:

— Du-te înapoi și spune-i țarului să-i dea poruncă arcașului să îndeplinească uite care însărcinare, ce nu-i greu numai de-ndeplinit dar greu e și de

născocit: să-l trimită peste nouă mări și nouă țări, la capătul pământului, ca să i-l aducă pe Motanul-Cotoșmanul...

Sfetnicul dădu fuga la palat și-i povesti țarului ce anume însărcinare să-i dea arcașului pentru ca acesta să nu se mai întoarcă niciodată. Țarul trimise după Andrei:

— Ei, Andrei, de vreme ce mi-ai îndeplinit o însărcinare, mai îndeplinește una: du-te la capătul pământului și adu-mi-l pe Motanul-Cotoșmanul. De nu, capul ți-l voi reteza — chiar cu săbioara mea.

S-a dus acasă Andrei cu capul plecat, mai jos de umeri căzut și i-a povestit soției ce fel de însărcinare i-a poruncit țarul.

— Ai și găsit de ce să te mîhnești! i-a zis Maria-Țarevna. Asta nu-i însărcinare, e un fleac de poruncă, adevărata însărcinare va veni de-abia pe urmă. Culcă-te și dormi, noaptea e un sfetnic bun.

Andrei s-a culcat, iar Maria-Țarevna s-a dus la fierărie și a poruncit fierarilor să-i meșterească trei coifuri de fier, un clește de fier și trei nuiiele: una de fier, alta de aramă, a treia de cositor.

În zorii zilei Maria-Țarevna l-a trezit pe Andrei:

— Ține, ai aici trei coifuri, un clește și trei nuiiele. Du-te peste nouă mări și nouă țări, la capătul pământului. Cînd o să mai ai de făcut doar trei verste * pînă la capăt o să vezi că te năpădește un somn puternic: Motanul-Cotoșmanul va îndrepta asupra ta un val de picoteală. Nu cumva să adormi, împinge înainte o mîină — și după ea pe cealaltă, tîrăște-ți un picior — și după el pe celălalt, ba, la nevoie, fă-te ghem și dă-te de-a rostogolul. Că dacă adormi — te ucide Motanul-Cotoșmanul.

Și, Maria-Țarevna după ce l-a învățat ce și cum să facă, l-a lăsat să pornească la drum.

Repede doar povestea se povestește, mai anevoie fapta se săvîrșește; dar iată-l pe Andrei-arcașul ajuns la capătul pământului. Cînd mai avea de făcut doar trei verste pînă acolo, simți că-l năpădește somnul. Atunci Andrei își trase pe cap cele trei coifuri de fier, își împinse înainte o mîină — și după ea, pe cealaltă, își tîrî un picior — și după el pe celălalt, ba, la nevoie se făcu ghem și se dădu de-a rostogolul, dar din mers nu se opri.

Cu chiu cu vai izbuti să-și învingă picoteala și se pomeni lîngă un stîlp înalt.

Motanul-Cotoșmanul îl văzu pe Andrei, mieună, miorlăi și țuști! din vîrfurile stîlpului, drept în capul arcașului! Îi sfărîmă unul din coifuri, îl sfărîmă

* O verstă = 1,068 km.

pe al doilea, și se apucă de al treilea. Atunci Andrei-arcașul îl înșfăcă pe motan cu cleștele, îl trînti la pămînt și dă-i și dezmiardă-l cu nuiielele. Întîi îl bătu cu nuiaua de fier, după ce rupse nuiaua de fier, începu să-l croiască cu cea de aramă, cînd o rupse și pe aceasta prinse a-l lovi cu cea de cositor.

Nuiaua de cositor se-ndoia dar nu se rupea, pe șira spinării se-ncolăcea. Andrei lovea iar Motanul-Cotoșmanul se porni să-i spună povești despre popi, despre diaconi, despre fete de popă, doar, doar l-o prinde somnul. Andrei nu asculta ce-i spune, ci își vedea de treabă cu nuiaua și nu-l slăbea deloc.

Motanul ajunsese la capătul puterilor; dacă a văzut că nu-l poate duce cu vorba pe Andrei, începu să-l roage fierbinte:

— Lasă-mă om bun! Că o să fac tot ce-mi ceri.

— Vrei să spui că o să mergi cu mine?

— Merg oriunde ți-e voia.

Andrei porni pe drumul de întoarcere tîrînd motanul după el. Ajuns în împărăția sa, a venit la palat cu motanul și i-a zis țarului:

— Așa și așa, am îndeplinit însărcinarea, ți l-am adus pe Motanul-Cotoșmanul.

Țarul tare s-a mai mirat și a zis:

— Haide, Motan-Cotoșman, arată ce poți și cît ești de năzdrăvan.

Motanul începu îndată să-și ascută ghearele, să le pregătească pentru țar, vroia să-i sfîșie pieptul alb și să-i smulgă inima vie din el.

Țarul s-a speriat:

— Arcașule-Andrei, fă bunătate și domolește-l pe Cotoșman!

Andrei domoli motanul și-l încuie într-o cușcă, iar el se duse acasă la Maria-Țarevna. Trăiau, de nimic nu le păsa, tare mult se mai iubeau. Țarul însă își simțea inima și mai copleșită de dragoste. Și iar îl chemă pe sfetnic:

— Fă ce vrei, dar născocește ceva ca să-l pierzi pe Andrei-arcașul, că de nu, capul ți-l voi reteza — chiar cu săbioara mea.

Sfetnicul țarului se duse de-a dreptul la cîrciumă și-l găsi pe bețivanul cu caftanul zdrențuit ce-și făcea veacul acolo și-l rugă să-l scoată din încurcătură și să-i dea un sfat. Bețivanul bău păhărelul de vin și își șterse mustățile.

— Du-te fără întîrziere la țar, i-a zis el, și spune-i să-l trimită pe Andrei-arcașul acolo — nu știu unde, ca să aducă aia — nu știu ce. Însărcinarea asta Andrei n-o s-o îndeplinească în vecii vecilor, așa că n-o să vină înapoi niciodată.

Sfetnicul a dat fuga la țar și i-a raportat totul. Țarul a trimis după Andrei:

— De vreme ce mi-ai îndeplinit două însărcinări, mai îndeplinește-o și pe a treia: du-te-acolo — nu știu unde, adu-mi aia — nu știu ce. De îmi îndeplinești însărcinarea — te răsplătesc împărătește, iar de nu, capul ți-l voi reteza — chiar cu săbioara mea.

Andrei veni acasă, se așează pe laviță și izbucni în plîns, iar Maria-Țarevna îl întrebă:

— De ce ești trist, dragul meu? Iar ți s-a întîmplat vreo nenorocire?

— Eh, zise el, din pricina frumuseții tale toate năpastele se țin de capul meu! Mi-a poruncit țarul să mă duc acolo — nu știu unde, ca să aduc aia — nu știu ce.

— Ei, asta zic și eu însărcinare! Dar nu-i nimic, culcă-te și dormi, noaptea e un sfetnic bun.

Maria-Țarevna a așteptat pînă la căderea nopții, a deschis cartea fermecată, a citit, iar a citit, apoi a azvîrlit cartea cît colo și s-a luat cu mîinile de cap: despre taina țarului nu se pomenea nimic în carte. Maria-Țarevna ieși în pridvor, își scoase batista și o flutură. Îndată veniră în zbor fel de fel de păsări, alergară fel de fel de fiare.

Maria-Țarevna le-a întrebat:

— Fiare ale pădurii, păsări ale cerului, voi care goniți peste tot și voi, care zburați pretutindeni, n-ați auzit oare cum se poate ajunge acolo — nu știu unde, și aduce aia — nu știu ce?

Fiarele și păsările i-au răspuns:

— Nu, Maria-Țarevna, n-am auzit despre asta.

Maria-Țarevna a fluturat din nou batista — fiarele și păsările s-au făcut nevăzute, ca și cum nici n-ar fi fost. Își flutură încă o dată batista și apărură doi uriași:

— Care ți-e dorința? Ce trebuie să facem?

— Credincioșii mei servitori, duceți-mă în mijlocul Mării-Okean.

Uriașii au luat-o pe Maria-Țarevna, au dus-o la Marea-Okean și, chiar în mijlocul acesteia, în cel mai mare adînc, s-au proțăpit amîndoi — stăteau acolo neclintiți ca doi stîlpi, iar pe ea o țineau pe brațe. Maria-Țarevna își flutură batista și toate tîrîtoarele și toți peștii mării veniră înot către ea.

— Voi, tîrîtoare și pești ai mării, voi înotați pretutindeni, vă tîrîți pe toate insulele: n-ați auzit oare cum se poate ajunge acolo — nu știu unde, și aduce aia — nu știu ce?

— Nu, Maria-Țarevna, n-am auzit despre asta.

S-a întristat Maria-Țarevna și a poruncit să fie dusă înapoi acasă. Uriașii au luat-o și au adus-o în curtea lui Andrei, lăsînd-o în fața pridvorului.

În zorii zilei Maria-Țarevna l-a pregătit de drum pe Andrei și i-a dat un ghem de ață și un ștergar cusut cu flori.

— Să arunci ghemul în fața ta și încotro se va rostogoli — într-acolo să te îndrepti și tu. Dar, bagă de seamă, oriunde vei ajunge, cînd te vei spăla, nu cumva să te ștergi cu alt ștergar, ci numai și numai cu ștergarul meu.

Andrei își luă rămas bun de la Maria-Țarevna, făcu cîte o plecăciune către cele patru zări și trecu dincolo de zidul așezării. Aruncă ghemul în fața sa, ghemul începu să se rostogolească și se tot duse. Iar Andrei porni în urma ghemului.

Repede doar povestea se povestește, fapta mai anevoie se săvîrșește. Andrei cutreieră multe împărății și multe pămînturi. Ghemul se rostogolea, firul de ață din el se deșira: ajunse mic, mic de tot, doar cît un cap de găină; iar la o vreme ajunse atît de mititel că abia-l mai puteai desluși pe drum... Cînd ajunse Andrei în preajma unei păduri, ce să vadă? O colibă rotitoare pe picior de găină.

— Colibă, colibă, te-ntoarce cu fața la mine, pădurea la spate-ți rămîna!

Coliba s-a întors, Andrei intră înăuntru și văzu o bătrînă căruntă șezînd pe laviță și torcînd un fuior.

— Ptiu, ptiu! de cînd sînt n-am pomenit — de-auzit n-am auzit, nici de văzut n-am văzut — suflare rusească, dar azi, uite, însăși suflarea rusească a venit singură aici. Ah, ce-o să te mai frig eu în cuptor, o să te mănînc și-apoi o să mă dau de-a rostogolul pe oasele tale.

Andrei îi răspunse bătrînei:

— Se poate una ca asta, Babă-Cloanța, păi cum așa, bătrînico? Vrei să mănînci un om venit de la drum? Omul venit de la drum e numai oase și praf; mai întîi pregătește-mi baia, să mă spăl, să stau la abur, și-abia după aceea o să mă mănînci.

Baba Cloanța pregăti baia. Andrei stătu la abur, se spălă, scoase ștergarul soției și începu să se șteargă eu el.

Baba Cloanța l-a întrebat:

— De unde ai ștergarul ăsta? E cusut cu flori de fata mea.

— Fata ta îmi e soție, ea mi-a dat ștergarul.

— Ah, iubite ginere, ia zi, cu ce vrei să te ospătez?

Și spunînd asta, Baba Cloanța pregăti cina, aducînd felurite mîncăruri, vinuri și alte băuturi. Andrei nu se lăsă rugat — se puse la masă și

dă-i și-nfulecă. Baba Cloanța se așează alături; el mînca și ea îl tot întreba cum s-a însurat cu Maria-Țarevna și dacă trăiesc bine amîndoi. Andrei îi povesti de-a fir a păr: cum s-a însurat și cum țarul l-a trimis acolo — nu știu unde, să aducă aia — nu știu ce.

— Ce bine-ar fi, bunico, dacă mi-ai da o mînă de ajutor!

— Ah, ginere scump, bucuros te-aș ajuta dar despre această minune a minunilor nici n-am auzit. Doar o broască bătrînă știe; ea trăiește de trei sute de ani într-o mlaștină... Ei, dar nu-i nimic, tu culcă-te și dormi, noaptea e un sfetnic bun.

Andrei s-a culcat iar Baba Cloanța a luat două tîrnuri, a pornit în zbor pînă la mlaștina cu pricina și acolo a început să strige:

— Bunică broască-săltăreață, mai trăiești?

— Trăiesc. Trăiesc.

— Ia ieși puțin din baltă!

Broasca cea bătrînă ieși din baltă; Baba Cloanța o întrebă:

— Nu cumva știi unde e — nu știu ce?

— Știu, cum de nu.

— Atunci, fă bunătate și spune-mi! Ginerile meu a primit uite ce însărcinare: să se ducă acolo — nu știu unde, să aducă aia — nu știu ce.

Broasca i-a răspuns:

— L-aș întovărăși eu pînă acolo, dar tare-s bătrînă și n-o să pot sări așa departe. Dacă ginerile tău se prinde să mă ducă, în lapte proaspăt muls, pînă la rîul de foc, am să-i spun.

Baba-Cloanța luă broasca-săltăreață și porni să zboare înapoi, mulse lapte proaspăt într-o ulcică, puse broasca în lapte și în zorii zilei îl trezi pe Andrei:

— Ei, dragă ginere, îmbracă-te, ia ulcica cu lapte proaspăt muls, în care se află broasca și încălecă pe calul meu; el are să te ducă pînă la rîul de foc. Acolo lasă calul, scoate broasca din ulcică și ea o să-ți spună ce ai de făcut.

Andrei se îmbracă, luă ulcica, încălecă pe calul Babei-Cloanțe. Că a mers mult, că a mers puțin, cine mai știe? Atîta doar că, zburînd ca vîntul, calul l-a dus pînă la rîul de foc. Peste rîul acesta nici fiara nu putea sări, nici pasărea nu putea zbura.

Andrei descălecă; broasca îi zise:

— Scoate-mă din ulcică, vrednicule voinic, acum trebuie să trecem pe malul celălalt.

Andrei scoase broasca din ulcică și o lăsă jos.

- Ei, și-acuma, vrednicule voinic, suie-te în spinarea mea.
- Nici gând, bunicuțo! Ia te uită ce mică ești, dacă te strivesc?
- Nu te teme, n-ai să mă strivești. Suie-te și ține-te bine.

Andrei îi dădu ascultare și se așeză pe spinarea broaștei-săltărețe. Aceasta prinse a se umfla. Se umflă și se tot umflă pînă se făcu mare — ca o căpiță de fîn.

- Te ții bine?
- Mă țin, bunicuțo.

Și iar prinse broasca a se umfla, se umflă de se făcu și mai mare — ca un stog de fîn.

- Te ții bine?
- Mă țin, bunicuțo.

Și ea se umflă iar, se umflă pînă se făcu mai înaltă chiar decît pădurea întunecată și cînd se săltă o dată — se și pomeni dincolo de rîul de foc, îl trecu pe Andrei pe celălalt mal, după care se făcu mică din nou.

— Și-acuma, du-te, vrednicule voinic, pe cărarea asta și-ai să vezi un palat care nu-i palat, o colibă care nu-i colibă, o șură care nu-i șură; tu să intri înăuntru și să pitești în dosul sobei. Acolo ai să găsești aia — nu știu ce.

Andrei porni înainte pe cărare și ce să vadă? O dărăpănătură de colibă, care numai colibă nu era, ferestre n-avea, nici în jur ceardac și nici gard de harac. Intră înăuntru și se ascunse în dosul sobei.

Și iată că după ce stătu puțin acolo, auzi prin pădure niște bocănituri, niște bubuituri, iar în colibă intră un bătrînel mic de tot, cu barba de-un cot, care răcni:

— Hei, cumetre Naum, vreau să mănînc acum!

Abia termină de răcnit, că deodată se ivi, ca din pămînt, o masă gata așternută, pe masă un butoi de bere, un bou întreg la frigare, iar în colțul mesei un cuțit ascuțit, mare. Bătrînelul mic de tot, cu barba de un cot, se-așeză lîngă frigare, luă cuțitu-ascuțit și mare, și prinse carnea s-o taie, în mujdei s-o moaie, și-n vreme ce o-nfuleca, o tot lăuda.

Curăță carnea bouului oscior cu oscior și goli pînă la fund butoiul cu bere.

— Hei, cumetre Naum, strînge resturile!

Și, pe dată, masa se făcu nevăzută, parcă nici n-ar fi fost — nici tu oase, nici tu butoi... Andrei așteptă să plece bătrînelul cel mic de tot, ieși de după sobă, își luă inima în dinți și zise rugător:

— Cumetre Naum, dă-mi și mie ceva de mîncare...

Abia termină de spus, că deodată se ivi, ca din pămînt, o masă încăr-

cată cu fel de fel de gustări, de dulciuri și mîncări, de mieduri și vinuri.

Andrei se așeză la masă dar tot atunci rosti:

— Cumetre Naum, șezi frate, cu mine și haide, să-mi ții de urît, să mîncăm împreună.

Iar un glas fără chip îi răspunse:

— Mulțumesc, om bun! Că uite, de atîta amar de ani de cînd slujesc aici, eu n-am văzut nici măcar o coajă arsă de pîine, iar tu mă poțestești la masă.

Andrei se uita și se tot minuna: de văzut, pe nimenea nu vedea, dar mîncarea de pe masă parc-o mătura cineva, vinurile și miedurile se turnau singure în pahar — iar paharul o ținea întruna: gîl-gîl și gîl-gîl...

Andrei se rugă:

— Cumetre Naum, hai, arată-te!

— Ba nu, pe mine nimeni nu mă poate vedea, eu sînt aia — nu știu ce.

— Cumetre Naum, vrei să fii slujitorul meu?

— Păi, de ce să nu vreau? Că tu, după cîte văd, ești om bun.

Și iată că au terminat de mîncat amîndoi. Atunci Andrei i-a zis:

— Ei, deretică pe-aici și hai să mergem.

Andrei ieși din mica izbă și se uită împrejur:

— Cumetre Naum, ești aici?

— Aici. Nu te teme, nu rămîn eu în urmă.

Și Andrei ajunse la rîul de foc; acolo îl aștepta broasca.

— Ei, vrednicule voinic, ai găsit aia — nu știu ce?

— Găsit, bunicuțo, cum să nu.

— Suie-te în spinarea mea.

Andrei i se așeză pe spinare; broasca începu iar să se umfle; se umflă, apoi sări și-l trecu înapoi peste rîul de foc.

Aici el îi mulțumi broastei-săltărețe și porni la drum spre împărăția sa.

Mergea ce mergea și, deodată, își întorcea capul:

— Cumetre Naum, ești aici?

— Aici. Nu te teme, nu rămîn eu în urmă.

Andrei a mers și-a tot mers, drum lung — după o vreme, picioarele-i sprintene se pironiră în loc și mîinile albe i se lăsară în jos.

— Of, zise el, sînt sleit de puteri!

Iar cumătrul Naum către el:

— Și de ce nu mi-ai spus pînă acum? Te-aș fi dus pe dată acolo unde vrei să ajungi.

Andrei se simți ridicat de un vîrtej puternic și purtat înainte —

unde va jos, sub el, se perindau în goană munți și păduri, sate și orașe. Când începu să plutească deasupra mării adânci — îl năpădi frica.

— Cumetre Naum, aş vrea și eu să-mi trag puțin sufletul!

Vîntul se domoli îndată și Andrei începu să coboare pe fața apei. Când, ce să vadă? Pe locul unde adineauri vuiau doar valuri albastre, răsărise o mică insulă, iar pe insulă se înălțase un palat cu acoperișul de aur și cu o grădină minunată împrejur... Cumătrul Naum îi zise lui Andrei:

— Odihnește-te, mănîncă, bea și trage cu coada ochiului înspre mare. Și-ai să vezi atunci că pe apele ei or să vină plutind trei corăbii negustorești. Tu cheamă-i pe negustori aici, ospătează-i, cinstește-i cum se cuvine — că ei au asupra lor trei lucruri neobișnuite. Tu să le făgăduiești că mă dai pe mine în schimbul acestor lucruri ciudate, — nu te teme, că mă întorc eu iarăși la tine.

Dacă a trecut multă vreme, dacă a trecut puțină, cine mai știe? doar că, deodată, s-au ivit trei corăbii plutind dinspre apus. Stăpînii corăbiilor au văzut insula, palatul cu acoperișul de aur și grădina minunată din jurul lui.

— Ce minunăție mai e și asta? au zis ei. Am navigat de-atîtea ori pe aici dar n-am văzut nimic afară de marea albastră. Hai să ne oprim!

Cele trei corăbii au aruncat ancorele, cei trei stăpîni ai corăbiilor au urcat într-o barcă mică și sprintenă și au pornit spre insulă. Iar Andrei-arcașul i-a întîmpinat voios:

— Pofțiți, dragi oaspeți, pofțiți.

Stăpînii corăbiilor mergeau și se tot minunau: acoperișul palatului ardea ca jarul, prin copaci cîntau păsările, pe aleile grădinii se zbenguiau fiare ciudate.

— Ia spune om bun, cine a înălțat aici această fermecătoare minunăție?

— Cumătrul Naum, slujitorul meu, a făcut totul într-o singură noapte. Andrei i-a condus pe musafiri înăuntru, în palat.

— Haide, cumetre Naum, pregătește-ne să bem, și să ne ospătăm!

Și, ca din pămînt răsări o masă gata așternută, pe masă — vinuri și mîncăruri după pofța inimii. Stăpînii corăbiilor nu mai încetau să se minuneze:

— Haide, om bun, au zis ei, să facem un schimb: tu ni-l dai pe slujitorul tău, cumătrul Naum, iar noi îți dăm în locul lui oricare dintre lucrurile năstrușnice pe care le avem asupra noastră.

— Păi, să facem, de ce să nu facem schimbul? Dar, ia să vedem, ce lucruri năstrușnice aveți voi?

Unul din negustori scoase din sîn o măciucă. Cum îi spui „Haide,

măciucă, rupe-i coastele omului ăstuia!“ măciuca începe singură să-l burdușească pe cel cu pricina, de-i poate rupe coastele oricui, oricât de voinic ar fi.

Al doilea negustor scoase de sub poala hainei un topor și cum îl întoarse cu muchea în sus — toporul începu singur să meșterească — poc-poc, și-ndată ieși o corabie; și iar poc-poc și mai ieși o corabie. Cu pînze, cu tunuri, cu marinari voinici. Corăbiile pluteau, tunurile trăgeau, vitejii marinari așteptau ordinul de luptă.

Întoarse toporul cu muchea în jos — și pe dată, totul se făcu nevăzut ca și cum nici nu fusese.

Al treilea negustor scoase din buzunar un fluier, cum începu să cînte din el — se ivi o întregă armată: și cavalerie, și infanterie, cu puști, cu tunuri. Armata înainta, muzica răsuna, steagurile fluturau, călăreții galopau, întrebau care-i ordinul.

Negustorul întoarse fluierul și suflă în celălalt capăt al lui — pe dată toate se făcură nevăzute, dispărură fără urmă.

Andrei-arcașul zise:

— Sînt bune lucrurile voastre năstrușnice, însă ceea ce am eu e mult mai de preț. Dacă vreți să facem schimb — îmi dați pentru Naum, slujitorul meu, toate cele trei lucruri năstrușnice.

— Nu socoți că-i prea mult?

— Cum doriți, dar altfel eu nu fac schimbul.

Negustorii s-au gîndit și și-au zis: „Ce nevoie mai avem noi de măciucă, topor sau de fluier? Mai bine să facem schimbul, căci de vreme ce cumătrul Naum va fi cu noi, n-o să mai avem nici o grijă — zi-noapte o să fim sătui și amețiți de băutură.“

Și stăpînii corăbiilor, dîndu-i lui Andrei-arcașul măciuca, toporul și fluierul strigară:

— Ei, cumetre Naum, vino aici că te luăm cu noi! O să ne slujești cu credință și dreptate?

O voce fără chip le răspunse:

— Păi, de ce să nu vă slujesc? Mie mi-e tot una la cine trăiesc.

Negustorii s-au întors pe corăbiile lor și pune-te pe chefuit — beau, mîncău și, în răstimpuri, răcneau:

— Cumetre Naum, haide mișcă, adu una, adu alta!

Au băut peste măsură, s-au îmbătat turtă cu toții și s-au prăvălit pe podea.

Iar arcașul rămas singur în turnul palatului fu cuprins de tristețe. „Eh, își zise el, pe unde-o mai fi oare Naum, credinciosul meu slujitor?“

— Aici sînt. Care-i porunca?

Andrei se bucură.

— Cumetre Naum, oare n-ar fi timpul s-o pornesc și eu spre ținuturile de baștină, la tînăra-mi soție? Haide, du-mă acasă.

Din nou se iscă un vîrtej care-l ridică pe Andrei și-l purtă în împărăția sa, în ținuturile sale de baștină.

Iar negustorii, cînd s-au trezit, au vrut să se dreagă după beție:

— Hei, cumetre Naum, pregătește-ne să bem, să mîncăm, haide, fuguța, mișcă!

Dar oricît l-au chemat, oricît l-au strigat a fost în zadar. Ba, cînd s-au uitat, ce să vadă? insula dispăruse: în locul ei vuiau doar valuri albastre.

O vreme stăpînii corăbiilor au fost tare necăjiți: „Eh, ne-a tras pe sfoară omul acela rău!“ dar cum nu mai aveau ce face, au ridicat pînzele și au pornit să plutească încotro aveau treburi.

Iar Andrei-arcașul plutea în zbor spre meleagurile de baștină; s-a oprit în dreptul căsuței sale, însă cînd s-a uitat mai bine, ce să vadă? În locul căsuței — doar un horn afumat.

Cu capul plecat, căzut între umeri, el ieși din oraș și se duse pe țărmul mării albastre, într-un loc pustiu, se așează și rămase acolo.

Deodată, nu se știe de unde, apăru în zbor o turturea sinilie, se prăbuși la pămînt și se prefăcu în tînăra-i soție — Maria-Țarevna.

Și-au dat binețe, s-au îmbrățișat, și-apoi au început, și unul și celălalt, cu întrebările și cu istorisirea pățaniilor fiecăruia.

Maria-Țarevna povesti:

— Din ziua în care tu ai plecat de acasă, m-am prefăcut în turturea sinilie și de atunci zbor fără răgaz prin păduri și prin dumbrăvi. De trei ori a trimis țarul după mine, și, oamenii lui, dacă nu m-au găsit, au dat foc căsuței.

Andrei zise:

— Cumetre Naum, oare nu s-ar putea construi aici, în locul ăsta pustiu de pe țărmul mării albastre, un palat?

— De ce să nu se poată? Îndată dorința ta se va împlini.

Nici n-au băgat bine de seamă, că palatul fu gata, și încă deosebit de măreț, mai frumos chiar decît palatul țarului: avea de jur împrejur o grădină înverzită, prin copaci păsări cîntătoare, iar pe aleile din grădină fiare ciudate se zbenguiau.

Andrei-arcașul și Maria-Țarevna au urcat în palat, s-au așezat la fereastră, au început să vorbească și să se desfate privindu-se. Trăiau,

nu știau ce-i amarul și lăsară zilele să se scurgă una după alta — una, două, trei.

În timpul acesta, țarul se duse la vânătoare, undeva pe țărmul mării albastre și ce să vadă? Pe un loc, înainte vreme pustiu, acum se înălța un palat.

— Cine-o fi nesăbuitul căruia i s-a năzărit să-și construiască palat pe pământurile mele fără să-mi ceară încuviințarea?

Trimișii țarului au plecat în goana mare, au cercetat din fir-a-păr totul, și la întoarcere i-au raportat țarului că palatul acela e înălțat de Andrei-arcașul și că viețuiește acolo el cu tînăra-i soție Maria-Țarevna.

Țarul s-a mîniat și mai năprasnic și a trimis iar oameni să cerceteze și să afle, dacă Andrei a fost acolo — nu știu unde, și a adus aia — nu știu ce.

Trimișii iar au plecat în goana mare, au cercetat din fir-a-păr și au raportat:

— Andrei-arcașul a fost acolo — nu știu unde, și a adus aia — nu știu ce.

Țarul clocotea de mînie, porunci să fie adunată toată oastea, să meargă pe coasta mării, să dărîme din temelii palatul de acolo, iar Andrei-arcașul și Maria-Țarevna să piară de moarte cumplită.

Andrei, văzînd că împotriva lui se îndreaptă o oaste puternică, puse repede mîna pe topor și-l întoarse cu muchea în sus.

Toporul doar cît făcu poc-poc — și îndată porni să plutească pe mare o corabie, iar cînd mai făcu încă odată poc-poc — porni să plutească și a doua corabie. Așa bocăni toporul de o sută de ori și pe marea albastră porniră să plutească o sută de corăbii.

Andrei scoase fluierul — începu să cînte din el și tot atunci se ivi armata: și cavalerie, și infanterie, cu tunuri și cu steaguri.

Comandanții goneau în galop, așteptau ordinul: și Andrei ordonă — să înceapă lupta. Muzica porni să cînte, tobele să bată și regimentele porniră. Infanteria se năpusti asupra soldaților țarului, cavaleria prinse a goni în galop și a aduna pe prizonieri. Iar tunurile de pe toate cele o sută de corăbii trimiteau ghiulele asupra capitalei.

Văzînd că armata sa dă bir cu fugiții, țarul se năpusti singur asupra ostașilor, vrînd să le oprească fuga.

Și-atunci, Andrei scoase măciuca:

— Haide, măciucă, rupe-i coastele țarului ăstuia!

Măciuca se dădu de-a dura, țopăi, își luă avînt proptindu-se cînd într-un

capăt cînd în celălalt și se rostogoli în cîmpia mare; îl ajunse din urmă pe țar, îl izbi drept în frunte și-l doborî la pămînt.

Tot atunci se sfîrși și lupta. Oamenii dădură buzna afară din oraș și începură să-l roage pe Andrei-arcașul să ia asupra sa conducerea întregii împărății.

Andrei nu se împotrivi. Trînti un ospăț de se duse vestea în toată lumea și, împreună cu Maria-Țarevna, a condus acea împărăție pînă la adînci bătrînețe.

IVAN-ȚAREVICI ȘI LUPUL CENUȘIU

A fost odată ca niciodată. A fost odată un împărat, Berindei-împărat, care avea trei feciori; pe mezin îl chema Ivan.

Și împăratul acesta avea o livadă minunată; în livadă creștea un măr cu mere de aur.

De la o vreme, în livada împăratului, cineva se furișa — mere de aur fura. Împăratului îi părea tare rău de livada sa. El își trimise acolo toți păzitorii. Dar nici un fel de păzitori n-au fost în stare să prindă hoțul.

Împăratul se întristă și nu mai vroi nici să mănânce, nici să bea. Feciorii începură să-l îmbărbăteze:

— Tăicuțele scump, nu mai fi trist! Las' că ne ducem noi să păzim grădina.

Cel mai mare dintre feciori zise:

— Azi o să fie rîndul meu, mă duc eu să păzesc grădina și să prind hoțul.

Și feciorul cel mare plecă. Dar oricît umblă el toată seara, nu prinse pe nimeni și, cuibărindu-se în iarba moale — adormi.

Dimineața, împăratul l-a întrebat:

— Ia zi, ai vreo veste bună pentru mine, ai văzut hoțul?

— Nu, dragă tăicuțule, n-am dormit toată noaptea. Un ochi n-am închis, dar de văzut n-am văzut pe nimeni.

În noaptea următoare s-a dus să facă de pază feciorul mijlociu, care dormi și el pînă către ziuă, iar a doua zi dimineața spuse că n-a văzut hoțul.

Veni rîndul mezinului, să facă de pază. Și s-a dus Ivan-Țarevici să păzească grădina tatălui său. Îi era teamă pînă și să se așeze o clipă, darmite încă să se culce. De îndată ce-l năpădea somnul, se spăla repede cu rouă de pe iarbă și somnul pierea de pe pleoapele lui.

Trecuse de miezul nopții cînd deodată i se năzări că în grădină e lumină. Mai multă, din ce în ce mai multă lumină. Dintr-un capăt în altul — grădina era scaldată în lumină ca ziua. Și-atunci văzu cum pe mărul cu pricina se lasă din zbor Pasărea-de-foc și începe să lovească merele cu ciocul.

Ivan-Țarevici se furișă încetișor pînă la măr și înhăță pasărea de coadă. Pasărea-de-foc zvîcni și își luă zborul, iar el rămase cu o pană din coada ei în mînă.

A doua zi dimineața Ivan-Țarevici s-a înfățișat tatălui său.

— Ei, ce vrei să-mi spui, dragul meu Ivan, poate ai prins tu hoțul?

— Tăicuțule dragă, de prins nu l-am prins, dar am dat de urma celui care ne pradă grădina. Uite, ți-am adus o amintire de la hoață. Iar hoața, tăicuțule, e Pasărea-de-foc.

Împăratul luă pana pasării și din ziua aceea începu să bea și să mănînce și nu mai fu trist. Dar iată că după o bună bucată de vreme toate gîndurile lui începură să se îndrepte către Pasărea-de-foc.

Își chemă feciorii și le zise:

— Dragii mei copii, ar fi bine să încălecați niște cai buni, să plecați în lumea largă, să cunoașteți și alte locuri, căci cine știe? poate veți da pe undeva de urma Păsării-de-foc.

Feciorii au făcut plecăciune în fața părintelui lor, au încălecat cai buni și au pornit la drum: feciorul cel mare într-o direcție, cel mijlociu în altă direcție, iar Ivan-Țarevici în a treia direcție.

Dacă Ivan-Țarevici a mers mult, ori dacă a mers puțin, cine mai știe?

Era o zi caldă de vară. Ostenit, Ivan-Țarevici descălecă, își împiedecă bine calul, iar el se cufundă într-un somn adânc.

Dacă a trecut multă sau puțină vreme cine ar putea spune? Doar că atunci când Ivan-Țarevici s-a trezit, calul... ia-l de unde nu-i. Așa că s-a dus să-l caute; a umblat și-a tot umblat, dar de găsit nu i-a găsit decât oasele.

Și s-a întristat Ivan-Țarevici: cum să bată atîta cale fără cal?

„Ei, n-am încotro, și-a zis el, un lucru început trebuie dus pînă la capăt“.

Și, a pornit pe jos. A mers, a mers, pînă a obosit de moarte. Atunci s-a lăsat pe iarba moale și ședea acolo supărat nevoie mare. Deodată ieși ca din pămînt un lup cenușiu, și alergă în calea lui:

— De ce ești atît de supărat, Ivan-Țarevici, și de ce șezi aici cu capul plecat?

— Cum să nu fiu mîhnit, lupule cenușiu? Am rămas fără calul meu cel bun.

— Ivan-Țarevici, eu ți-am mîncat calul... Mi-e milă de tine! Dar spune-mi, de ce ai plecat pe meleaguri îndepărtate și încotro te îndrepti?

— Păi, m-a trimis tătucă să colind prin lumea largă și să găsesc Pasărea-de-foc.

— Phiii, cu calul tău, bun cum zici că era, nici în trei ani n-ai fi ajuns la Pasărea-de-foc. Și-apoi nimeni în afară de mine nu știe unde trăiește ea. Dar, fie, de vreme ce tot ți-am mîncat calul — o să te slujesc cu supunere și credință. Urcă-te în spatele meu și ține-te zdravăn.

Ivan-Țarevici l-a încălecat și lupul cenușiu o luă la goană — prin păduri albastre pe nesimțite trecea, iar coada cărare peste lacuri o așternea. Dacă au mers mult ori puțin, cine mai știe? Atîta doar că tot gonind, au ajuns la o cetate cu ziduri înalte. Lupul cenușiu zise:

— Ascultă, Ivan-Țarevici, ce spun și ține minte. Sari zidul, nu te teme: e o oră potrivită, toți paznicii dorm. O să vezi în turnul cetății o ferăstruică, pe pervazul acesteia e o colivie de aur, iar în colivie se află Pasărea-de-foc. Tu ia pasărea, ascunde-o în sîn, dar fii cu băgare de seamă, nu cumva să te atingi de colivie!

Ivan-Țarevici sări zidul, văzu turnul cu ferăstruica pe pervazul căreia era colivia de aur, iar în colivie — Pasărea-de-foc. Luă pasărea, o ascunse în sîn, dar nu-și putea lua ochii de la colivie. Inima îi bătea să se spargă de tulburare: „Vai, ce colivie, e de aur, e neprețuită! Cum s-o las aici?“ Și uită ce-i poruncise lupul. Dar îndată ce atinse colivia, porni prin toată cetatea o zarvă nemaipomenită: trîmbițele răsunau, tobele băteau, paznicii se treziră, îl înhățară pe Ivan-Țarevici și-l duseră la țarul Afron.

Țarul Afron îl întrebă mînios:

— Al cui ești, și de unde vii?

— Sînt Ivan-Țarevici, feciorul lui Berindei-împărat.

— Vai de mine, ce rușine! Fiu de țar și umbli după furat.

— Asta-i bună, dar cînd pasărea dumitale zbura și livada noastră o distrugea?

— Trebuia să vii la mine, să mă rogi din tot sufletul și ți-aș fi dat pasărea, din respect pentru tată-tău, Berindei-împărat. Acuma însă am să răspîndesc prin toate orașele faima proastă despre voi... Dar, mă rog, dacă-mi îndeplinești însărcinarea ce ți-o voi da — te iert. Uite, în cutare împărăție, țarul Kusman are un cal cu coama de aur. Adu-mi aici calul și-atunci îți dau și eu Pasărea-de-foc, cu colivie cu tot.

Ivan-Țarevici s-a întristat și s-a întors la lupul cenușiu. Iar lupul făcu către el:

— Doar ți-am spus să nu clintești din loc colivia! De ce nu mi-ai ascultat porunca?

— Iertare, lup cenușiu, iertare.

— Halal iertare... Fie, haide, încalecă-mă. Ai intrat în horă, trebuie să joci.

Și iar o luă la goană lupul cenușiu ducîndu-l pe Ivan-Țarevici. Dacă au mers mult ori puțin, cine mai știe? Doar că au ajuns în goana mare pînă la cetatea în care se afla calul cu coama de aur.

— Sari zidul, Ivan-Țarevici; paznicii dorm, du-te la grajd, ia calul, dar fii cu băgare de seamă, nu cumva să te atingi de căpăstrul lui!

Ivan-Țarevici sări gardul cetății, acolo toți paznicii dormeau, intră în grajd, prinse calul cu coama de aur, dar rîvni la căpăstru — era împodobit cu aur și pietre prețioase; un căpăstru din acesta era tocmai bun să-ți plimbi calul cu el.

Ivan-Țarevici atinse ușurel căpăstrul și se porni o zarvă nemaipomenită prin toată cetatea: trîmbițele răsunară, tobele bătură, paznicii se treziră, îl înșfăcăară pe Ivan-Țarevici și-l duseră la țarul Kusman.

— Al cui ești și de unde vii?

— Sînt Ivan-Țarevici.

— Ia te uită, cum ți-a trecut prin minte o prostie ca asta, să furi un cal? Un țăran de rînd nu s-ar fi învoit s-o facă. Mă rog, fie, o să te iert, Ivan-Țarevici, dar numai dacă-mi îndeplinești sarcina ce ți-oi da. Țarul Dalmat are o fată — Preafrumoasa Elena. Răpește-o, adă-mi-o aici și eu o să-ți dau calul cu coama de aur împreună cu căpăstrul lui.

Și se duse Ivan-Țarevici, de astă dată și mai mîhnit, la lupul cenușiu.

— Doar ți-am spus, Ivan-Țarevici, nu cumva să atingi căpăstrul! Și n-ai vrut să-mi ascuți porunca.

— Iertare, lup cenușiu, iertare.

— Halal iertare... Bine, fie, urcă în spatele meu.

Și iar o luă la goană lupul cenușiu, ducându-l pe Ivan-Țarevici. Au ajuns în goana mare la țarul Dalmat. În grădina cetății sale se plimba Preafrumoasa Elena, cu slujnicele sale, cu dădacele după ea. Lupul cenușiu zise:

— De data asta nu te mai las pe tine. Mă duc eu însumi. Iar tu pornește-o înapoi pe drumul pe care am venit, că îndată te ajung și eu din urmă.

Ivan-Țarevici porni înapoi pe drumul pe care veniseră, iar lupul cenușiu sări zidul și țușii în grădină. Se ascunse într-un tufiș și când se uită Preafrumoasa Elena tocmai ieșise afară cu slujnicele și dădacele ei la plimbare. Se plimbară ele cât se plimbară, dar îndată ce se despărți de slujnice și dădace, lupul cenușiu o înhăță pe Preafrumoasa Elena, o urcă în spate și o luă la sănătoasa.

Ivan-Țarevici mergea, cum i s-a spus, pe drumul pe care veniseră, când, deodată, îl ajunse din urmă lupul cenușiu, iar în spatele acestuia se afla Preafrumoasa Elena. Ivan-Țarevici s-a bucurat, dar lupul i-a zis:

— Urcă iute în spatele meu, nu cumva să fi pus poteră pe urmele noastre.

Și o luă la goană lupul cenușiu, împreună cu Ivan-Țarevici și Preafrumoasa Elena, înapoi de drumul pe care veniseră — prin păduri albastre pe nesimțite trecea, iar coada — cărare peste rîuri și lacuri o așternea. Dacă au mers mult ori puțin, cine mai știe? Afîta doar că, tot gonind, au ajuns la țarul Kusman. Lupul cenușiu întrebă:

— De ce taci, Ivan-Țarevici, de ce ești mîhnit?

— Păi, cum să nu fiu mîhnit, lupule cenușiu? Cum o să mă despart eu de mîndrețea asta de copilă? Cum s-o dau pe Preafrumoasa Elena în schimbul unui cal?

Lupul cenușiu i-a răspuns:

— N-o să te despart eu de frumoasa asta, pe ea o ascundem undeva, eu mă prefac în Preafrumoasa Elena și tu mă duci țarului.

Zis și făcut: pe Preafrumoasa Elena o ascunseră într-o mică izbă din pădure, iar lupul cenușiu se dădu o dată peste cap și se prefăcu într-o copilă aidoma Preafrumoasei Elena. Ivan-Țarevici îl luă și-l duse țarului Kusman. Țarul se bucură și-i zise cu recunoștință:

— Îți mulțumesc, Ivan-Țarevici, că mi-ai adus-o ca soție. Primește din partea mea calul cu coamă de aur, împreună cu căpăstrul lui.

Ivan-Țarevici încălecă pe calul primit și plecă după Preafrumoasa Elena. O luă, o urcă pe cal și porniră amîndoi la drum.

Între timp, țarul Kusman făcu nunta, benchetui ziua-ntreagă pînă-n seară, dar îndată ce veni vremea să meargă la culcare, cînd o duse pe Preafrumoasa Elena în iatac și se culcă în pat alături de ea, ce să vadă? un bot de lup în locul tinerei soții! De spaimă țarul căzu din pat iar lupul o luă la sănătoasa. Cînd îl ajunse din urmă pe Ivan-Țarevici lupul cenușiu îl întrebă:

— Spune, Ivan-Țarevici, de ce mai ești atît de îngîndurat?

— Păi, cum să nu cad pe gînduri? Îmi pare nespus de rău să mă despart de o comoară ca asta — calul cu coama de aur — și să iau în schimb Pasărea-de-foc.

— Lasă, nu te întrista, născocesc eu ceva să te ajut.

Și iată-i ajunși la țarul Afron. Lupul zise:

— Tu ascunde calul și pe Preafrumoasa Elena, iar eu mă prefac într-un cal cu coamă de aur pe care să i-l duci țarului Afron.

Acestea fiind zise, o duseră în pădure pe Preafrumoasa Elena, împreună cu calul cu coama de aur. Lupul cenușiu se dădu peste cap și se prefăcu într-un cal cu coama de aur. Ivan-Țarevici luă calul și i-l duse țarului Afron. Țarul se bucură și-i dădu în schimb Pasărea-de-foc și colivia de aur a acesteia.

Ivan-Țarevici se întoarse pe jos în pădure, o urcă pe Preafrumoasa Elena pe calul cu coamă de aur, luă colivia de aur cu Pasărea-de-foc și porni la drum spre meleagurile de baștină.

Țarul Afron porunci să-i fie adus calul primit în dar, însă tocmai cînd se pregătea să-l încalece, ce să vadă? Calul se prefăcu în lup cenușiu. De spaimă, țarul se prăbuși la pămînt, iar lupul cenușiu o luă la sănătoasa și, în curînd, îl ajunse din urmă pe Ivan-Țarevici.

— Și-acum, rămîi cu bine, Ivan-Țarevici, făcu el, că eu nu pot merge mai departe.

Ivan-Țarevici coborî de pe cal și, făcînd trei plecăciuni pînă la pămînt îi mulțumi lupului cenușiu. Dar acesta zise:

— Lasă, că doar nu ne despărțim pentru totdeauna, o să mai ai nevoie de mine.

Ivan-Țarevici gîndi: „Pentru ce să mai am nevoie de tine? Că doar toate dorințele îmi sînt îndeplinite“. Încălecă pe calul cu coama de aur și o porni mai departe împreună cu Preafrumoasa Elena și cu Pasărea-de-foc.

Cînd ajunse pe meleagurile sale îi trecu prin minte să prînzească. Luase cu

el puțină pîine. Așa că, mîncară, apă de izvor băură și se culcară să se odihnească.

Îndată că Ivan-Țarevici adormi, dădură peste el ceilalți doi frați. Colin-daseră alte pămînturi căutînd Pasărea-de-foc și-acum se-ntorceau acasă cu mîinile goale.

De cum l-au văzut, și-au dat seama că Ivan-Țarevici dobîndise totul. Și pe dată căzură la învoială:

— Haide, să-l ucidem, și-atunci prada va fi a noastră.

Hotărîrea fiind luată, ei îl uciseră pe Ivan-Țarevici. Apoi încălecară pe calul cu coama de aur, luară Pasărea-de-foc, o așezară pe cal pe Preafrumoasa Elena și amenințînd-o îi ziseră:

— Bagă de seamă, să nu suflă o vorbă acasă!

Ivan-Țarevici zăcea mort, deasupra lui prinseră să se rotească corbii. Deodată, pe neașteptate, ajunse acolo în goana mare lupul cenușiu; el înhăță dintr-o mișcare un corb și un pui de corb.

— Tu, corbule, ia-ți zborul după apă vie și apă moartă. Îndată ce-mi aduci apă vie și apă moartă, îți dau înapoi puiul.

Corbul n-avu încotro, își luă zborul iar lupul rămase să-l țină prizonier pe puiul de corb. Dacă a zburat mult sau puțin corbul, cine mai știe? atîta doar că el aduse apă vie și apă moartă. Lupul cenușiu stropi cu apă moartă rănile lui Ivan-Țarevici, rănile se vindecară; îl stropi cu apă vie — Ivan-Țarevici învie.

— Vai, am dormit buștean!

— Ai dormit buștean n-am ce zice, făcu lupul cenușiu. Dacă nu eram eu, nu te-ai mai fi trezit în vecii vecilor. Frații tăi, cei de-un sînge cu tine, te-au ucis și au pus stăpînire pe bunurile tale. Haide, încălecă-mă repede.

Îndată s-au așternut la drum, gonind din răspuțeri pe urmele celor doi frați pe care i-au ajuns. Cum au dat de ei, lupul cenușiu i-a sfîșiat făcîndu-i bucățele, pe care le-a împrăștiat pe toată cîmpia.

Ivan-Țarevici făcu o plecăciune adîncă în fața lupului cenușiu și-și luă rămas bun de la el pentru totdeauna.

Și se întoarse Ivan-Țarevici acasă, călare pe calul cu coama de aur, îi aduse tatălui său Pasărea-de-foc, iar ca soție pentru sine — pe Preafrumoasa Elena.

Berindei-împărat se bucură văzîndu-l și începu să-l întrebe pe fecior de una — de alta. Iar Ivan-Țarevici se porni pe povestit: cum îl ajutase lupul cenușiu să dobîndească toate bunurile, cum l-au ucis cei doi frați pe cînd dormea și cum lupul cenușiu, la rîndul lui, îi sfîșiasse pe amîndoi.

Berindei-împărat se necăji puțin dar în scurtă vreme tristețea i se risipi. Iar Ivan-Țarevici se căsătorii cu Preafrumoasa Elena cu care începu să trăiască, să viețuiască — necazuri să nu cunoască.

MATIUȘA CENUȘIUL

A fost odată ca niciodată. Au fost odată, într-o țară oarecare dintr-o anume împărăție, un moș și o babă, care trăiau pe-un loc drept și netezit, de drumul mare — ocolit. Și aveau ei un fecior, pe nume Matiușa.

Și flăcăul acesta creștea într-o zi cât alții într-un an, se ridica de ziceai că-i aluat pus la dospit, dar mai ales, zi de zi, se făcea tot mai înțelept.

Cînd împlini cincisprezece ani, băiatul începu să se roage de tatăl și de mama sa:

— Lăsați-mă să plec în lume! Să-mi caut și eu norocul.

Părinții s-au mîhnit, s-au necăjit, dar n-au avut încotro — i-au copt merinde pentru drum, și-au luat rămas bun și Matiușa porni să cutreiere lumea.

Dacă a mers mult ori puțin, dacă a mers aproape ori departe, cine mai știe? Doar că, într-o zi, a ajuns într-o pădure sălbatică, întunecată.

Aici îl lovi o mare nenorocire: se dezlănțuise o ploaie grozavă, cu grindină. Matiușa se urcă în cel mai mare stejar ca să se adăpostească de furtună, dar acolo sus, pe creangă, se afla un cuib. În cuib țipau niște pușori. Le era frig, grindina îi izbea, ploaia îi uda. Lui Matiușa i se făcu milă de pușori: își scoase caftanul, acoperi cuibul și tot acolo se adăposti și el. Apoi hrăni puii cu merindele lui de drum.

Dacă a trecut mult timp ori puțin, cine mai știe? Doar că, pe nesimțite, furtuna și vremea rea s-au potolit și a ieșit soarele. Însă deodată, totul în jur se întunecă din nou. Se stîrni un zgomot puternic. O pasăre uriașă — pasărea Magai se năpusti din zbor asupra cuibului și începu să-l izbească, să-l lovească cu ciocul pe Matiușa. Dar pușorii dădură și ei grai:

— Nu-l atinge, mamă, pe omul acesta! El ne-a acoperit cu caftanul lui, ne-a hrănit, ne-a scăpat de la moarte.

— De vreme ce așa stau lucrurile, vrednicule voinic, rosti pasărea Magai, rogu-te să mă ierți, eu te luasem drept un răufăcător. Iar pentru că mi-ai hrănit puii și i-ai ocrotit de urgia furtunii o să te răsplătesc cum se cuvine. Jos, lângă stejar, vei afla un urcior acoperit; să bei din urciorul acela trei guri, nu mai mult, și-apoi să vezi ce va fi.

Matiușa coborî din stejar, dezgropă urciorul din pămînt și bău din el trei guri, nu mai mult. Pasărea Magai îl întrebă:

— Ei, ce ai de spus, simți vreo schimbare?

— Mă simt atît de puternic, că dacă ar fi să proptesc într-o groapă un stîlp, avîntat pînă în înaltul cerului și-apoi, opintindu-mă, să trag de el, aş putea răsturna pămîntul întreg, cît e el de mare.

— Ei, și-acuma, haide, mergi sănătos, dar ține minte: nu te lăuda degeaba cu puterea ta, nu te lăsa pe tînjală în nici o muncă, iar dacă te va lovi vreo nenorocire, să cauți urciorul cu băutura tămăduitoare în același loc!

Și din nou se lăsă întunericul de jur împrejur: pasărea își desfăcu aripile, s-a înălțat deasupra pădurii și a zburat.

Matiușa ieși din pădure și, la puțină vreme după aceea, apăru în calea lui un mare oraș. Cum trecu de barieră, îi tăie drumul cămărașul țarului:

— Hei, tu, sărăntocule! Dă-te la o parte!

Matiușa se dădu la o parte, iar cămărașul țarului opri calul și-i spuse:

— Ce-i, voinicule, la ce muncă rîvnești, ori de muncă te ferești? Dacă însă cauți ceva de lucru, vino cu mine, că te bag în slujbă — să cari apă pentru curtea țarului.

Așa ajunse Matiușa sacagiu la curtea țarului. Din zori de zi și pînă seara tîrziu căra întruna apă, dar de dormit n-avea unde: totul pînă la ultimul locșor era ocupat de slujitorii curții. Pînă la urmă se aciui și el pentru noapte în

curtea din dos, acolo unde se aruncau gunoaiile și se descărca cenușa de la sobele palatului. De aceea îl și porecliseră cei de la curte: Matiușa Cenușiul.

Țarul nu era căsătorit, își tot căuta, dar nu-și găsea, soție: una nu-i plăcea, alta era urâtă — așa că rămăsese neînsurat.

Tocmai atunci ajunsese la urechile țarului un zvon, cum că peste nouă mări și nouă țări, departe, la capătul pământului, țarul Vahramei are o fiică, vitează și-atît de frumoasă că n-are seamăn pe lume. Porniseră mulți spre împărăția lui Vahramei în pețit, și prinți și feciori de regi, dar înapoi nu se întorsese încă nici unul: cu toții pieriseră în luptă crîncenă.

De cum află țarul nostru zvonul despre țarevna din îndepărtata împărăție, își zise: „Dacă trimit soli care s-o pețescă pe țarevna aceea, toți țarii și toți regii or să mă pizmuiască. Se va duce vestea pînă hăt-departate, pe toate meleagurile, prin toate orașele, că împărăteasă mai frumoasă decît a mea nu se află nicăieri pe lume.“ Și, în mare grabă, porunci să fie gata de plecare o corabie. Și chemîndu-i pe toți prinții și pe toți boierii, îi întrebă:

— Se află printre voi careva doritor să meargă peste nouă mări și nouă țări, tocmai la capătul pământului, ca s-o pețescă pentru mine pe viteaza Nastasia Vahrameevna?

Cei de față însă tăceau, vorba ceea: cel mare se ascunde după cel mijlociu, mijlociul după cel mic, iar celui mic — ce să-i mai ceri?

A doua zi, chemîndu-i pe feciorii boierilor și ai negustorilor de vază, țarul întrebă din nou:

— Care dintre voi se învoiește să meargă peste nouă mări și nouă țări, tocmai la capătul pământului, ca s-o pețescă pentru mine pe vitează Nastasia Vahrameevna?

Și din nou: cel mare se ascunde după cel mijlociu, mijlociul după cel mic, iar celui mic — ce să-i mai ceri?

A treia zi fură chemați la curtea palatului toți meșteșugarii și negustorii de rînd. Iar țarul, ieși în pridvorul frumos împodobit și întrebă:

— Care dintre voi, fiilor, vrea să meargă peste nouă mări și nouă țări, tocmai la capătul pământului, ca s-o pețescă pentru mine pe viteaza Nastasia Vahrameevna?

De astă dată se găsiră cîțiva doritori să meargă în ținuturi îndepărtate, deși, ce-i drept, cam puțini. Tocmai atunci trecea pe acolo Matiușa-sacagiul. Țarul îl strigă:

— Hei, Matiușa, Cenușiule, vino și tu cu noi departe, peste mare, ca s-o pețim pentru mine pe viteaza Nastasia Vahrameevna!

Matiușa răspunse:

— Nu-ți stă în putere, înălțimea ta, să retezi un pom ca acela, ai grijă, nu cumva să te căiești mai târziu!

Țarul se mînie:

— Să nu mă înveți tu pe mine ce să fac! Treaba ta de slugă e să-mi îndeplinești poruncile.

Matiușa Cenușiul nu mai spuse nimic și se sui pe corabie.

Curînd după aceea veniră și ceilalți, iar vasul ridică ancora.

Și au plutit așa o zi și încă o zi. S-a întîmplat să fie o vreme senină și caldă. Țarul, vesel și mulțumit, ieși pe punte:

— Ah, ce fericire! Cal să am — aș tot goni; arc să am — aș tot ochi; paloș de-aș avea — năpraznic m-aș lupta; o frumoasă copilă de-ar fi — din sărut nu m-aș opri!

Matiușa Cenușiul, însă îi zise:

— Înălțimea ta, arc o să fie — dar n-o să tragi cu el, că ți-e mîna molie; și paloș s-o afla — dar n-o să lupți cu el măria ta; și-un cal puternic va fi — dar nu măria ta îl vei călări; și-o fată frumoasă se va ivi — dar pe altul îl va îndrăgi.

Auzind vorbele acestea, țarul se mînie și mai tare ca înainte. Porunci ca Matiusha-Cenușiul să fie legat de catarg, cu mîinile și picioarele ferecate în lanțuri.

— Iar mai târziu, cînd ne-om întoarce acasă, după nuntă, voi porunci să i se reteze capul, hotărî țarul.

Se mai scursese încă șase săptămîni și corabia ajunsese pe țărmul împărăției lui Vahramei. O lăsară în adăpostul portului și a doua zi, țarul se înfățișă la palatul lui Vahramei.

— Înălțimea voastră, sînt țarul cutarei glorioase împărății și am venit aici cu gînduri bune: vreau s-o pețesc pe Nastasia Vahrameevna.

— Mă bucur, rosti țarul Vahramei. Cam de mulțisor n-au mai venit pe la noi flăcăi de însurat și Nastasia Vahrameevna a noastră le duce dorul. Dar, ia seama, vorba dată — datorie curată. Fata mea e puternică, e vitează și neînfricăată; ca să dovedești că ești mai viteaz și mai puternic decît ea, trebuie să te supui la trei încercări și, după aceea, ia-ți-o sănătos pe țarevnă și pune-i pirostriile, iar de nu — să nu te superi: cu sabia mea — capul îți voi reteza. Mergi acum și te odihnește, iar mîine, în zorii zilei, să fii aici împreună cu oștenii tăi. Atunci o să te supun la prima încercare. Am în grădină un stejar, care crește acolo de trei sute de ani; o să-ți dau un paloș strașnic — cîntărește o sută de puduri. Dacă izbutești, dintr-o singură lovitură, să retezi stejarul, cu paloșul acesta al meu, o să-ți facem cîntărea să-ți zicem — mire.

Și s-a întors pe corabie țarul-mire, posomorît nevoie mare, de parcă-i tot ninge și ploua. Oștenii săi îl întrebă:

— Din ce pricină țarul și stăpînul nostru e mîhnit, de gînduri negre năpădit?

— Păi cum să nu fiu trist, măi copii? Mi s-a poruncit ca mîine să retez, dintr-o singură lovitură, cu un paloș de o sută de puduri, cel mai mare stejar din lume. Eh, se vede că degeaba am făcut noi atîta cale, că doar mi-aș fi găsit eu, vezi bine, și mai pe aproape o soție, la fel de bună ca asta de aici. Așa că va trebui să ridicăm ancora și s-o luăm din loc chiar acum, în puterea nopții.

— Ba nu, zise Matiușa Cenușiul, nu se cade să plecăm, pe furiș, noaptea, ca să ne facem de rușine. Eu am spus-o încă de cînd eram în largul mării: „Paloș s-o afla — dar n-o să lupți cu el mărița ta“. Și chiar așa s-a întîmplat. Dar, mă rog, n-avem încotro, o să vedem mîine ce și cum, că noaptea e un sfetnic bun. Acuma, înălțimea ta, culcă-te și te odihnește, iar mîine, cînd ne vom duce la țarul Vahramei, să spui așa: „Cu o jucărie de copil ca paloșul ăsta, n-au decît să se desfete vreuna din slugile mele, că eu, la ce bun să-mi pierd vremea?“

— Ehe, Matiușa Cenușiule, dacă mă scoți din încurcătura asta, n-am să uit în vecii vecilor binele pe care mi l-ai făcut!... Hei, strajă, dă-l jos de pe catarg pe Matiușa Cenușiul, scoate-i lanțurile și adu-i un pahar de votcă.

Apoi, pășind țăntoș, zise:

— Frumoasă-i împărăția asta, iar lui Vahramei, chiar dacă nu-mi este pe potrivă, aș putea, totuși, să-i zic socru.

A doua zi, pețitorii veniră la țarul Vahramei, unde se și adunase tot poporul, iar Nastasia Vahrameevna stătea în pridvor. De cum o văzu, Matiușa Cenușiul se însenină și se înveseli de parcă îl încălzise soarele verii.

Fură conduși la stejarul cel mare, iar în urma lor, trei uriași aduceau paloșul. Țarul-mire își aruncă ochii asupra paloșului și rîse batjocoritor:

— Cu paloșuri de-acestea, la noi se distrează doar copiii mici! N-are decît să se desfete cu el vreunul dintre slujitorii mei, dacă are chef să zburde, că mie nu-mi șade bine să mă apuc de o treabă ca asta.

Tocmai atunci apăru Matiușa Cenușiul și ridicînd paloșul cu o singură mînă, zise:

— Mda, nu-i făcută pentru o mînă de țar jucărioara asta.

Și cînd își luă avînt o dată, sfărîmă stejarul în mii de surcele, iar din paloș nu rămase întreg decît mînerul.

Țarevna, care-l privea pe Matiușa Cenușiul, se îmbujoră ca macul. Cît despre țarul-mire, el prinse un curaj grozav.

— Dacă n-aș fi venit aici cu gîndul că o să ne înrudit, socoteam

o batjocură adusă mie paloșul acesta de copil.

— Văd, văd, zise țarul Vahramei, într-adevăr, cu prima încercare ați scos-o bine la capăt. Mîine o să vedem dacă mirele se pricepe să tragă cu arcul. Am un arc în greutate de trei sute de puduri, cu săgeți de cîte cinci puduri fiecare. Cu arcul acesta trebuie să se tragă în așa fel încît să fie doborît unul din turnurile vechiului castel aflat în împărăția cumnatului meu, Berindei. Eu o să-mi trimit acolo solii încă de azi, astfel că mîine către seară ei or să se întoarcă și-or să ne spună cît de bun țintaș ești.

Țarul-mire amuți și se întristă. Cînd se întoarse pe corabie, nu mai era deloc în apele lui.

— Pe cinstea mea, dacă aș cunoaște drumul spre casă și dacă aș ști să conduc vasul, un ceas n-aș mai rămîne aici! Haide! ridicăți ancora, gata, nu mai avem ce căuta prin partea locului. Împărăția asta-i destul de posomorîtă, vedeți și voi, cît despre mireasă, nu prea ai la ce rîvni. Așa că, s-o luăm din loc și cît mai repede.

— Ba nu, înălțimea voastră, zise Matiușa Cenușul, fuga pe furiș nu ne face cinste, dimpotrivă, ne dezonoarează.

— Păi, ce altceva poți face? N-ai auzit ce încercare a pus la cale țarul Vahramei? Naiba să-l ia cu tot cu arcul și cu mireasa lui!

— Adu-ți aminte ce ți-am spus, măria ta: „Arc o să fie — dar n-o să tragi cu el, că ți-e mîna molie“. Și chiar așa s-a și întîmplat. Nu trebuia să te întinzi mai mult decît îți este plapoma. Dar, de vreme ce nu m-ai ascultat — acuma n-ai încotro... Din pricina arcului însă, să nu te întristezi. Mîine, cum ajungem acolo, măria ta să spui: „Credeam că aveți un arc pe potrivă unui viteaz și cînd văd unul numai bun să se joace muierile cu el. Poate doar careva dintre slujitorii mei, dacă nu i s-o face silă peste măsură, să-l încerce, că mie, zău, nu-mi face nici o cinste.“

— Ah, Matveiușka Cenușule, oare ai fi în stare să-i vii de hac arcului aceluia?

— De, o să mă descurc eu cumva.

Și țarul se înveseli pe dată.

— Să se aducă, fără întîrziere, tuturor oștenilor cîte-un pahar de vin, iar lui Matiușa Cenușul o să-i torn două potire.

Dădu vinul pe gît și de bucurie se îmbătă.

— Ah, ce zici? ai văzut ce frumoasă e mireasa? Pe toate le-ntrece: și înaltă, și bine făcută, și supusă. Să vezi, după ce mă însor, o împărăteasă mai frumoasă decît a mea, decît Nastasia Vahrameevna a mea, nu va avea nimeni în toată lumea. Iar ție, Matiușa Cenușule, o să-ți dăruiesc orașul întreg împreună cu toate împrejurimile lui.

Matiușa Cenușul asculta surîzînd vorbele spuse la beție.

A doua zi dimineța porniră din nou cu toții la palatul lui Vahramei. Palatul — ticsit de lume.

În pridvorul frumos împodobit ședeau Vahramei și Nastasia Vahrameevna, iar mai jos, pe trepte — prinții și boierii de mare rang.

Nouă uriași duceau arcul, iar trei fete voinice aduceau tolba cu săgeți.

Țarul Vahramei îi întâmpină pe pețitori:

— Ei, ginerică ce ne-ai fost ursit, treci la treabă.

Mirele privi arcul și zise:

— Se poate să vă bateți joc de mine în halul ăsta? Ieri mi-ați adus un paloș tocmai bun pentru copii, iar azi fleacul ăsta de arc, mai potrivit să se joace muierile cu el, decît să tragă un viteaz ca mine. N-are decît să vină să tragă cu el vreunul dintre slujitorii mei, cel mai bicisnic dintre toți, că mie unul mi se face greață numai cînd mă uit la el. Vino, uite, de pildă, tu, Matiușa Cenușiule, și distrează puțin lumea asta.

Matiușa Cenușul întinse coarda arcului, ochi și slobozi săgeata.

Coarda zbîrnîi, săgeata bubui, de ziceai că tună, și se făcu nevăzută în depărtare.

— Luați fleacul ăsta de arc din fața noastră și aruncați-l cît colo: o distracție ca asta nu-i pentru țarul nostru.

Și Matiușa azvîrli arcul pe pardoseala de piatră, dar cu atîta putere, că arcul se prefăcu în fărîme ce se risipiră în toate părțile.

Nastasia Vahrameevna își plesni palmele și scoase un oftat de uimire.

Lumea începu să strige:

— Așa pețitori de ispravă mai zicem și noi! Niciodată n-au venit aici unii ca ei.

Iar țarul-mire, de colo-colo se plimba, barba și-o tot netezea și la toți se răstea:

— Ia te uită ce minune, ia te uită ce năzdrăvănie era arcul acela de copil! Eh, împărăția voastră într-adevăr e plină de voieșie, doar că-i tare micuță, iar oamenii, chiar dacă par a fi buni și prietenoși, sînt cam lipsiți de vlagă față de oamenii de pe la noi.

Tocmai atunci țarul Vahramei îi pofti pe pețitori în palat:

— Pofțiți, pofțiți, dragi pețitori, intrați în iatac să gustați din bucatele noastre, că pînă una alta, acuși ne vom pomeni că s-au întors solii mei din împărăția lui Berindei.

Și chiar așa, nici nu isprăviră bine masa că solii se și întoarseră în goana mare de la Berindei:

— Săgeata a nimerit taman în vechiul castel, și a dărîmat tot acoperișul acestuia, dar, nici unul dintre oameni n-a avut de suferit.

Țarul Vahramei zise:

— Ei, acum văd și eu că cei care-o pețesc pe Nastasia Vahrameevna îi sînt pe potrivă: nu numai că știu să mînuiască vitejește paloșul, dar și la tras cu arcul sînt iscusiți. Vă mulțumesc, acum sîntem toți cu inima împăcată — și mireasa, și eu, și întreg orașul. Un lucru vă rugăm, dragi oaspeți, să nu ne judecați pentru bucatele cu care v-am ospătat, că n-a fost acesta ospățul de nuntă, ci doar un pui de ospăț — celălalt, ospățul de nuntă, o să-l facem altă dată, la vremea cuvenită. Astăzi însă, mergeți de vă odihniți, pentru că mîine, tu, ginerică, ce ne-ai fost ursit, vei purcede să săvîrșești ultima dintre încercări. Am un cal. Îl țin închis în grajd, după douăsprezece uși încuiat, cu douăsprezece lacăte ferecat. Și calului acestuia încă nu i s-a găsit călăreț pe potrivă. Oricine a încercat să-l încalece și-a găsit moartea. Ei bine, anume calul acesta trebuie dresat, ca să aibă mirele ce încăleca atunci cînd se va duce la cununie.

De cum auzi vorbele lui Vahramei, țarul-mire deveni tăcut și începu în grabă să-și ia rămas bun:

— Mulțumim, înălțimea voastră, pentru ospățare, iar acum trebuie să ne grăbim ca să ajungem pe corabie înainte de a se lăsa întunericul.

— Odihnește-te, odihnește-te sănătos, prinde puteri — pentru că mîine ai de împlînzit ditamai diavolul, zise țarul Vahramei.

Oaspeții coborîră în cuprinsul portului, dar îndată ce barca lor se desprinsese de mal, țarul-mire le vorbi astfel:

— Grăbiți-vă, copii, vîsliți mai cu inimă. Că trebuie să ajungem cît mai degrabă pe corabie, și-apoi, chiar în noaptea asta să plecăm de-aici. Ehei, Vahramei ăsta are gură de miere — inimă de fier: în fiecare zi o nouă nenorocire. Poftim! acum i s-a năzărit să-i dresiez calul acela turbat!

Dar Matiușa Cenușiul zise:

— Mai ții mînte, înălțimea ta, cînd ți-am spus: „Și-un cal puternic va fi — dar nu măria ta îl vei călări“? Și de data asta se întîmplă așa cum am zis eu. Dară nu-i nevoie din cauza asta s-o luăm la sănătoasa. Mîine, să zici doar atît: „Ia încalecă, Matiușa Cenușiule, încearcă dacă e în stare calul să țină în șa un viteaz adevărat!“ Că pe urmă, o să-l poți încăleca fără grijă și măria ta.

— Dar dacă fiara asta de cal are să te ucidă? Înseamnă că nici eu n-o să scap de moarte.

— Nu te teme de nimic, las' că împlînzesc eu calul.

— Vai, Matiușa Cenușiule, n-am să uit o sută de ani binele ce mi-l faci! Înainte erai doar sacagiu, acum doresc să fii mare nobil al împărăției. O să-ți dăruiesc trei orașe împreună cu toate moșiile lor și trei hanuri mari cu toate acareturile ce țin de ele. Și zicînd asta începu să facă pe grozavul, plimbindu-se cu pași mărunți pe punte și strigînd:

— Hei, dar de ce tac dragii mei ostași? Poruncesc să li se aducă fiecăruia câte trei potire de vin.

Țarul bău un potir, mai bău unul și porni să se fălească:

— Mulți flăcăi de înșurat au venit la Vahramei pînă acuma, dar nici unul n-a fost cîstit cu atîtea onoruri ca mine. Că doar e lucru știut: cine-i viteaz și cutezător — izbîndește întotdeauna. Nu degeaba Nastasia Vahrameevna mă privea tot timpul și nu-și mai lua ochii de la mine. Cît despre țarul Vahramei — ăsta ar fi bucuros să-și dea toată împărăția numai ca eu, ferit-a sfîntul, să nu cumva să mă răzgîndesc.

Dar se-mbătă criță și se prăvăli cît era de lung, adormind pe loc.

Matiușa Cenușiul însă, de dimineață se sculă, fața albă că-și spală și pe țar îl deșteptă:

— Scoală, înălțimea ta, e timpul să mergem să dresăm calul.

Și plecară degrabă la curtea țarului.

În pridvorul frumos împodobit ședeau țarul Vahramei și Nastasia Vahrameevna, iar mai jos, pe trepte — prinții din alaiul crăiesc și cei mai apropiați dintre boieri.

— Pofțiți, dragi oaspeți, pofțiți, că noi am pregătit totul. Acuși vor aduce și calul!

Calul îl aduceau douăzeci și patru de uriași, care-l țineau nu de căpăstru ci cu douăzeci de odgoane groase. Uriașii erau la capătul puterilor.

Țarul-mire măsură cu privirea calul și strigă:

— Hei, tu, Matiușa Cenușiule, ia vezi, poate călări pe calul ăsta un viteaz adevărat?

Matiușa Cenușiul izbuti cu mare iscusință să încalece calul. De-abia apucară uriașii să fugă care-ncotro, cînd calul, avîntîndu-se sus de tot, deasupra turnurilor palatului, îl purtă pe viteazul călăreț afară, dincolo de zidurile cetății.

El goni calul pînă pe țarmul mării, îl împotmoli în nisipurile mișcătoare, și prinse a-l croi fără răgaz, cu lanțul peste crupa rotundă, dar atît de tare îl croia că-i sfîșia carnea pînă la os. Îl croi și-l tot croi astfel pînă cînd calul se prăbuși în genunchi.

— Uf, îmbuibat afurisit, sac de nutreț ce ești, ai să mai faci pe nărăvașul? Calul se rugă:

— Oh, vrednicule voinic, nu mă mai bate, nu mă schilodi! Că de-acum n-am să-ți mai ies din cuvînt.

Matiușa Cenușiul, pornind calul înapoi, zise:

— Acuma ne întoarcem în curtea palatului, eu o să-ți pun șaua, dar îndată ce țarul-mire o să încalece, tu să te afunzi în pămînt pînă la chișite și, cînd te va lovi cu biciul, tu să cazi în genunchi. Să cazi de parcă ți

s-ar fi încărcat o povară de trei sute de puduri. Bagă de seamă, dacă îți faci de cap, te ucid și te azvîrl corbilor să te sfîșie.

— Am să fac întocmai cum mi-ai poruncit.

Cînd se întoarse Matiușa Cenușul în curtea palatului, țarul-mire îl întrebă:

— Ei, poate duce calul ăsta un viteaz adevărat?

— De, pe mine m-a putut duce, dar pe măria ta nu știu, vom vedea.

— În regulă, haide, înșeuai-l degrabă, să-l încerc eu singur.

Au înșeuat calul, însă îndată ce țarul-mire sări în șa, calul se afundă în pămînt pînă la chișite.

— Chiar dacă nu-i prea grozav, vād că mă poate ține.

Îl lovi ușurel cu biciul și calul căzu în genunchi. Țarul Vahramei cu Nastasia Vahrameevna, precum prinții și boierii se minunară:

— Pînă azi, încă n-am văzut pe nimeni să aibă atîta putere!

Țarul-mire, descălecînd, făcu:

— Nu, nu, Matiușa Cenușule, adevărații viteji nu călăresc mortăciuni — cu mîrtoage din astea poți să cari doar apă cu sacaua. Luați-l, să nu-l mai vād în fața ochilor, că de nu, îl azvîrl pe cîmp, să se-nfrupte ciorile și corbii din carnea lui.

Țarul Vahramei porunci să fie scos de acolo calul și începu să-și ia rămas bun. Dar țarul-mire zise:

— Ei, și-acum, înălțimea voastră, de vreme ce noi am trecut cu bine prin toate încercările, e timpul să aprindem lumînarea de nuntă ca să încheiem toată treaba.

— Cuvîntul meu rămîne neclintit, răspunse țarul Vahramei.

Și-i porunci fiicei sale să se gătească de nuntă.

În cuhniile împărătești nici vorbă să se pună berea la dospit sau vinul la limpezit — căci țarul Vahramei avea din belșug de toate.

Așa că se apucară cu multă voie bună să rînduiască nunta.

Îl cununară pe țar cu Nastasia Vahrameevna și porniră ospățul și veselia.

Nastasia Vahrameevna ședea la masa de nuntă și își zicea: „Ce-ar fi să mai pun odată la încercare puterea bărbatului meu?”

Și strînse ușurel mîna țarului-mire, dar numai cu jumătate din puterea sa. Țarul nu se putu stăpîni: simți cum i se urcă sîngele în obraji și pe dată își dădu ochii peste cap. Iar mireasa gîndi: „Aha, va să zică asta îți era puterea, viteazule! Cît de dibaci ai izbutit să mă peștești pe mine, o copilă, printr-o înșelăciune, ba, pe deasupra, l-ai înșelat și pe tăicuțul meu.”

Dar nu se dădu de gol, ci îi turnă în pahar și îl îmbie:

— Ospătează-te, țarul și stăpînul meu, soțul meu iubit.

Iar în gînd: „Așteaptă tu, bărbățele, că nu-ți iert eu cu una cu două înșelăciunea asta.“

O fi trecut o zi, or fi trecut două, cît s-au tot veselit și s-au ospătat și iată că țarul-mire se gîndi să-și ia rămas bun:

— Mulțumesc, dragă socrule, pentru primire și pentru aleasă ospitalitate. A venit timpul să plecăm la casa noastră.

Au încărcat toată zestrea, și-au luat rămas bun și vasul a ieșit în larg.

Dacă a mers corabia multă sau puțină vreme, cine mai știe? Doar că într-o zi, ieșind țarul pe punte, îl văzu pe Matiușa Cenușul dormind — se cufundase într-un somn sănătos și adînc, ca un viteaz ostenit ce era. Deodată, țarul își aminti ce-i spusese cîndva Matiușa: „Paloș s-o afla — dar n-o să lupți cu el măria ta; și arc o să fie — dar n-o să tragi cu el, că ți-e mîna molie; și-un cal puternic va fi — dar nu măria ta îl vei călări; și-o fată frumoasă se va ivi — dar pe altul îl va îndrăgi“, și, amintindu-și aceste vorbe, se minie grozav. „Unde s-a mai văzut ca o slugă să vorbească astfel cu țarul său?“

Și fără de veste mintea-i fu năpădită de un gînd ticălos. Înșfăcă paloșul și-i reteză servitorului adormit picioarele de la genunchi în jos, și-apoi îl îmbrînci în mare.

Matiușa Cenușul abia avu vreme să-și apuce cu mîna picioarele retezate, dar își puse în gînd să ajungă, oricît de greu i-ar veni, pînă la țarm. Așa că se lăsă să plutească... și tot pluti și pluti pe apă — dacă pluti multă sau puțină vreme, cine mai știe? Doar că, într-un tîrziu, simți că e la capătul puterilor. Tocmai atunci îl săltă un val și-l aruncă pe țarm. După ce se odihni puțin își aminti de pasărea Magai: „Că doar n-o să zac aici o sută de ani. Chiar de-ar fi să mă dau de-a rostogolul și tot o să ajung pînă la locul unde se află îngropat urciorul cu băutura tămăduitoare“.

Cînd, deodată, ce să vadă? Un om care venea dinspre țarm împiedicîndu-se la tot pasul și se ducea direct spre mare.

Matiușa Cenușul îl strigă:

— Unde te duci? Nu vezi că intri în apă?

— Păi tocmai asta e, că mi-s ochii în întuneric și nu văd drumul.

— Bine, atunci ține-te după glasul meu.

— Dar cine ești tu și ce faci aici?

— Eu stau culcat — nu pot merge, pentru că am picioarele retezate din genunchi.

Orbul veni mai aproape și zise:

— De vreme ce ești văzător, urcă în desaga mea. Eu am să te duc, iar tu o să-mi spui pe unde să merg.

Și zicînd asta, orbul îl așeză pe Matiușa Cenușul în desaga sa.

— Am auzit de la niște bătrâni cum că s-ar afla pe aici pe undeva apă vie. Ce bine-ar fi dacă și noi doi am da de ea! Tu ți-ai vindeca picioarele, iar eu mi-aș umezi ochii cu ea și aș vedea lumina zilei din nou.

— Eu știu unde se află băutura tămăduitoare. Dacă o să mă duci în cârcă, o să-ți arăt drumul și ție.

Și iată că au mers așa și-au tot mers. Că, de! Repede doar povestea se povestește, mai anevoie fapta se săvârșește, dar orbul și ologul mergeau și tot mergeau înainte. Când osteneau, se opreau să se odihnească, mîncau poame și ciuperci — ba uneori se procopseau și cu cîte o sălbăticiune — și din nou — la drum.

Merseră ei așa prin cîmpii deschise și prin păduri întunecoase, trecură prin mlaștini și stufărișuri pînă ajunseră în acea pădure în care Matiușa Cenușiuł îi ocrotise de urgia furtunii pe puii din cuib. S-au apropiat de stejarul cu pricina, iar orbul și-a dat jos de pe umeri desaga. Matiușa Cenușiuł se rostogoli pînă la trunchiul copacului și, cît ai clipi, dezgropă urciorul de aramă. Umezi cu licoarea tămăduitoare ochii fratelui său de cruce și — orbul își recăpătă vederea. De bucurie, acesta rîdea și plîngea totodată, spunîndu-i:

— Om bun, îți mulțumesc! O sută de ani am să țin minte binele ce mi l-ai făcut.

— Ei, și-acum, ajută-mă să-mi prind și eu picioarele la loc.

Așezară picioarele lui Matiușa, le potriviră cum se cuvine și-apoi le stropiră cu apă vie și picioarele se făcură ca mai înainte.

— Ei, așa va să zică, fiecare din noi a dobîndit ceea ce îi trebuia, rosti Matiușa Cenușiuł. Acuma, haide să mergem să aflăm ce mai e nou prin împărăția noastră. Că țarul de aici, pentru că l-am slujit cu credință, m-a răsplătit cu dărnicie: mi-a retezat picioarele de la genunchi pe cînd dormeam și m-a azvîrlit în mare. Trebuie numaidecît să-l văd și să-i plătesc cu vîrf și îndesat pentru tot binele ce mi l-a făcut.

Apoi, fiecare din ei sorbi cîte o gură din băutura tămăduitoare — și toată oboseala se duse de parcă le-o luase cineva cu mîna, iar puterea li se făcu de două ori mai mare ca înainte.

Ieșiră din pădure și, nu mult după aceea se ivi în fața lor și orașul. În preajma orașului, pe pășunile împărăției, păștea o cireadă mare de vaci. Cînd se apropiară, Matiușa Cenușiuł recunoscu în văcarul cirezii pe fostul său țar. Îl întrebă:

— A cui să fie împărăția asta?

Văcarul izbucni în plîns:

— Vai mie, vai mie, oameni buni, voi nu-mi cunoașteți amarul! Împărăția aceasta a fost a mea, iar eu eram țarul său mai-nainte vreme, acuma

însă, vedeți și voi, pasc vacile. Am domnit mulți ani de zile necăsătorit, dar după aceea, ducîndu-mă departe, la capătul pămîntului, peste nouă mări și nouă țări, în împărăția lui Vahramei, am pețit-o pe fiica acestuia, pe viteaza și neînfricata Nastasia Vahrameevna. Aceasta, de cum a aflat că nu sînt înzestrat cu putere de viteaz, mi-a poruncit să pasc vacile iar ea a trecut în locul meu la cîrma împărăției. În fiecare zi, îndată ce aduc vacile acasă, mă ceartă, mă umilește cu tot soiul de vorbe și mă lasă să rabd de foame.

— Îți mai amintești ce-ți spuneam: „Și-o fată frumoasă se va ivi — dar pe altul va îndrăgi“? Se vede că și de data asta s-a întîmplat așa cum am spus eu.

Atunci țarul-văcar îl recunosc pe Matiușa Cenușul și izbucni în hohote de plîns mai puternice ca înainte:

— Oh, Matvieușka Cenușule, ajută-mă să-mi recapăt împărăția! Drept răsplată o să te fac ministru, iar fratelui tău de cruce o să-i dăruiesc titlul de prinț și o țărișoară.

— Ia te uită, ce blînd ești și ce darnic în făgăduieli cînd te afli la ananghie, se vede că ai uitat cum m-ai răsplătit pentru felul în care te-am slujit, nu-i așa? Ar trebui să te ucid, dar nu vreau să-mi mînjesc mîinile. Cară-te din împărăția asta, să nu te mai văd în vecii vecilor. Bagă de seamă, dacă-mi mai ieși vreo dată în cale, singur vei fi vinovatul.

Auzind asemenea vorbe țarul-văcar se sperie de moarte și o luă la sănătoasa.

Doar cît l-au zărit și s-a și făcut nevăzut acel țar.

Iar Matiușa Cenușul împreună cu fratele său de cruce intrară în oraș și se rugară de o bătrînică, ce trăia în curtea din dos a palatului, să le îngăduie să rămîină acolo peste noapte.

Tot uitîndu-se la Matiușa Cenușul, bătrîna zise:

— Mi se pare că te-am mai văzut undeva, vrednicule voinic! Nu cumva ești sacagiul care ducea apă la curtea țarului?

Iar Matiușa Cenușul recunosc:

— Ei sînt, bunicuțo.

— Vai de mine, puiule dragă, te-ai întors viu și nevătămat, va să zică. Pe aici se zvonise că ai murit, chipurile. Acuma este un sacagiu nou aici — o cană de apă nu vrea să dea nimănui, nu-i ca tine, care le dădeai și săracilor și schilozilor cîta apă vroiau. De aceea toți te pomenesc și te jelesc.

Și bătrînica noastră se apucă de treabă. Le dădu vrednicilor voinici să mănînce și să bea și le pregăti baia. Oaspeții se spălară de praful drumului, se îmbăiară și se cufundară în somn adînc să se odihnească. Iar bătrînica se duse la curtea împărătească și le dădu de știre tuturor:

— S-a întors în oraș Matiușa Cenușul.

Vestea ajunsese și la odăile domnești. Împărăteasa îi porunci unei țigăncu-se cu fața smolită și ochi de cărbune:

— Cheamă-l aici de îndată pe Matiușa Cenușiul.

Și Matiușa Cenușiul se înfățișă la chemarea împărătesei. Când l-a văzut Nastasia Vahrameevna a coborât fuga-fuguța din pridvorul înalt, a venit alergînd și l-a prins de mîinile-i albe pe voinic:

— Nu mi-a fost hărăzit cel ce paște vacile, ci mi-e hărăzit cel ce a știut să mă pețescă. Credeam că nu mai ești printre cei vii. Nesuferitul de țar povestea că, chipurile, te-ai îmbătat criță cînd erai pe vas și ai căzut în mare. Ce te-am mai plîns, ce te-am mai jelit, iar pe nesuferitul de țar l-am trimis să pască vacile.

Și-atunci Matiușa Cenușiul îi spuse adevărul-adevărat: cum i-a retezat țarul picioarele pe cînd el dormea, cum l-a aruncat în apă, iar după aceea, cum el și fratele lui de cruce au dobîndit apa vie.

— Cît despre văcar, să nu mai vorbim. Acum s-a dus, parcă l-a înghițit pămîntul și niciodată, de azi înainte, n-o să mai îndrăznească să dea ochii cu mine.

Țarina l-a adus pe Matiușa Cenușiul în iatac și a rînduit o masă cu fel de fel de băuturi și mîncăruri. Și-l tot îmbia pe musafir:

— Mănîncă, mănîncă, drag și scump prieten!

Matiușa Cenușiul, după ce bău și mîncă, începu să-și ia rămas bun:

— Acum trebuie să plec, mă duc să-mi văd părinții.

Nastasia Vahrameevna porunci să i se pregătească o caleașcă.

— Mergi sănătos, dar să-i aduci cît mai degrabă aici pe tatăl și pe mama ta, ca să trăiască și ei alături de noi.

Și Matiușa Cenușiul îi aduse pe părinții săi, și îndată după aceea au făcut nunta și un ospăț de pomină.

Matiușa Cenușiul trecu la cîrma împărăției, iar pe fratele său de cruce îl investi ministru. Și au început cu toții să trăiască, să viețuiască, averi să agonisească, necazul să-l ocolească.

CA PRIN MINUNE

A fost odată ca niciodată. A fost odată un moșneag. Și moșneagul acela avea trei feciori: doi erau ageri la minte, al treilea — un prostănac, Emelea.

Ceilalți doi frați munceau din răspuțeri, iar Emelea stătea toată ziua tolănit pe cuptor și nu vroia să audă de nimic.

Într-o zi când amîndoi frații plecaseră la tîrg, femeile, cumnatele lui, prinseră a-l ruga:

— Du-te, Emelea și adă apă.

Iar el de pe cuptor:

— N-am chef...

— Du-te Emelea, că dacă se întorc frații de la tîrg n-or să-ți aducă bomboane.

— Bine, mă duc.

Coborî de pe cuptor, se încălță, se îmbracă, luă gălețile și toporul și se duse la râu.

Făcu o copcă în gheață, umplu gălețile cu apă, le puse mai la o parte, iar el începu să se uite în copcă. Deodată văzu acolo o știucă. Cu multă iscusință izbuti să prindă peștele cu mâna.

— Ce mai uha * bună și dulce o să iasă!

Cînd deodată știuca îi vorbi cu glas omenesc:

— Dă-mi drumul în apă, Emelea, că-ți voi fi și eu de folos.

Pe Emelea îl pufni rîsul:

— Și, mă rog, cum ai putea tu să-mi fii de folos?... Nu, mai bine te duc acasă și le spun cumnatelor să pună apa la fiert. O să iasă o uha dulce și bună.

Dar știuca îl rugă și mai fierbinte:

— Emelea, Emelea, dă-mi drumul în apă și voi face pentru tine tot ce-mi vei porunci.

— Fie, dar mai întîi dovedește-mi că nu mă păcălești și-atunci îți dau drumul.

Și știuca îl întrebă:

— Emelea, spune ce-ți dorești tu acum?

— Păi, aș vrea ca gălețile să se ducă singure acasă, fără să se verse apa din ele.

Știuca îi zise:

— Să ții minte cuvintele pe care o să ți le spun și ori de cîte ori o să dorești ceva, să spui doar atît:

Ca prin minune,

Iată ce vreau anume...

Și Emelea zise:

— Ca prin minune,

Iată ce vreau anume —

găleților, duceți-vă singure acasă...

Abia termină de spus vorbele astea, că gălețile și porniră să urce dealul. Emelea îi dădu drumul știucii, și se duse și el în urma găleților.

Oamenii, văzînd cum merg singure gălețile prin sat, nu mai puteau de

* Uha — ciorbă de pește.

uimire, iar Emelea în vremea asta mergea în urma lor și zîmbea pe sub mustață... Gălețile intrară singure în izbă și tot singure se puseră pe laviță, iar Emelea se urcă pe cuptor.

Dacă a trecut mult sau a trecut puțin timp, cine mai știe? Doar că, la o vreme, cumnatele i-au zis:

— Emelea, ce tot stai tolănit? Mai bine te-ai duce să spargi niște lemne.

— N-am chef...

— Dacă n-o să spargi lemne, cînd se vor întoarce frații de la tîrg, n-or să-ți aducă bomboane.

Emelea tare n-ar fi avut chef să coboare de pe cuptor. Dar își aminti de știucă și zise încetișor:

— Ca prin minune,

Iată ce vreau anume —

hei, toporule, du-te de sparge lemne, iar voi lemnelor, în izbă singure să intrați și-n sobă să vă așezați.

Toporul fișni de sub laviță, se năpusti în ogradă și una-două se apucă de spartul lemnelor, iar lemnele singure în casă intrară și-n sobă se băgară.

Dacă a trecut mult sau puțin timp, cine mai știe? Doar că într-o zi cumnatele îi spuseră din nou:

— Emelea, iar nu mai avem lemne deloc. Du-te la pădure degrabă și taie lemne:

Iar el de pe cuptor:

— Da' voi ce păziți?

— Cum, ce păzim?.. Parcă asta-i treabă pentru noi, să ne ducem după lemne în pădure?

— Mă rog, eu n-am chef...

— Bine, să știi că n-ai să capeți nici un dar.

Și Emelea nu mai avu încotro — coborî de pe cuptor, se încălță și se îmbracă. Luă o funie și toporul, ieși în ogradă și se sui în sanie:

— Hei, femeilor, deschideți poarta!

Cumnatele îi ziseră:

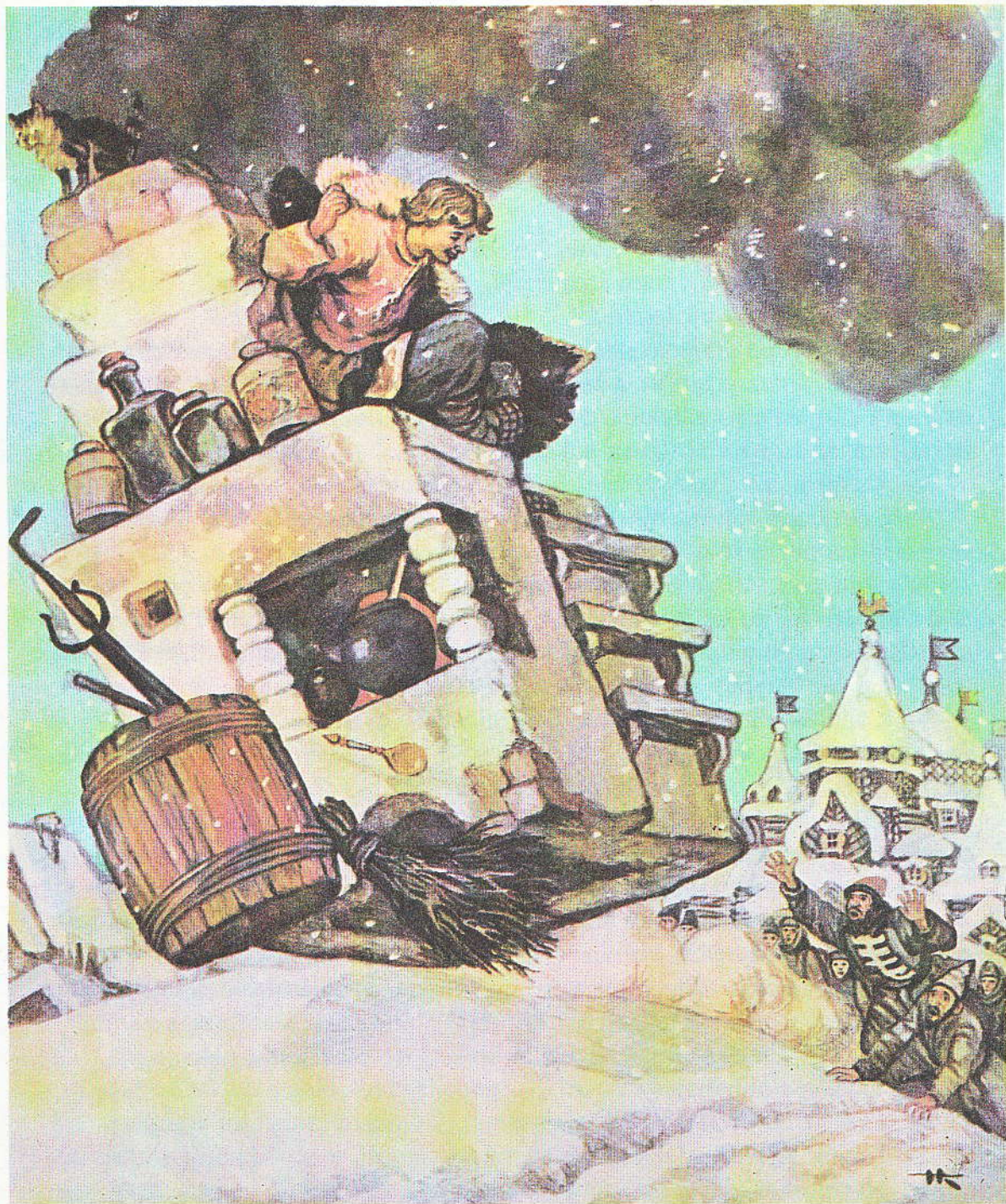
— Ce faci, tontule, te-ai suit în sanie și n-ai înhămat calul?

— N-am nevoie de cal.

Cumnatele au deschis poarta, iar Emelea zise încetișor:

— Ca prin minune,

Iată ce vreau anume —

du-mă, sanie, în pădure...

Sania ieși singură pe poartă, dar atît de repede că n-ai fi ajuns-o din urmă nici cu calul.

Dar, ca să ajungi în pădure trebuia să treci prin oraș, așa că Emelea trînti la pămînt și călcă o grămadă de oameni. Mulțimea striga: „Puneți mîna pe el! Prindeți-l!“ Iar el, dă-i înainte și mîna sania. Și, ajuns în pădure, rosti:

— Ca prin minune,

Iată ce vreau anume:

toporule, taie lemne cît mai uscate, iar voi lemnelor, singure în sanie vâncărcați, și cu funia vă legați...

Toporul începu să taie copaci uscați și să spargă lemne, iar lemnele singure în sanie se-ncărcau și cu funia se legau. După aceea, Emelea îi porunci toporului să-i cioplească o măciucă, dar una zdravănă, încît cu mare greu să poată fi ridicată de la pămînt. Și se sui în sanie:

— Ca prin minune,

Iată ce vreau anume —

să mergi, sanie, acasă...

Și sania porni în goana mare spre casă. Și iar trecu Emelea prin orașul acela în care nu de mult trîntise la pămînt și betegise o grămadă de oameni, așa că acum mulțimea îl aștepta să se întoarcă. L-au înhățat pe Emelea, l-au tras jos și au început să-l certe și să-l bată.

— Ca prin minune,

Iată ce vreau anume —

haide, măciucă, rupe coastele oamenilor ăstora.

Măciuca se avîntă și dă-i, și burdușește-i pe toți. Oamenii o luară la goană care-ncotro, iar Emelea ajunsese acasă și se sui pe cuptor.

Să fi trecut mult timp, să fi trecut puțin, cine mai știe? Doar că într-o zi auzind țarul despre năzbîțiile lui Emelea, trimise după el un ofițer: să-l găsească și să-l aducă fără întârziere la palat.

Și iată că ajunsese ofițerul în satul cu pricina, intră în izba știută în care trăia Emelea, și-l întrebă:

— Tu ești Emelea-prostănacul?

Iar el de pe cuptor:

— Dar tu ce vrei?

— Îmbracă-te repede, trebuie să te duc la țar.

— N-am chef...

Ofițerul se supără și-i trase o palmă.

Iar Emelea zise încetișor:

— Ca prin minune,

Iată ce vreau anume —

măciucă, rupe-i coastele omului ăstuia...

Măciuca se avîntă și dă-i și burdușește-l pe ofițer, că de-abia a scăpat cu fuga, bietul om.

Țarul rămase uimit că ofițerul lui nu fusese în stare s-o scoată la capăt cu Emelea și-l trimise, de astă dată, pe cel mai de seamă dregător al său, pe mai-marele dregătorilor.

— Să mi-l aduci aici, la palat, pe Emelea-prostănacul, că de nu — îți retez capul.

Mai-marele dregătorilor cumpără cu toptanul stafide, prune uscate, turtă dulce, ajunse în satul cu pricina, intră în izba știută și prinse a le întreba pe cele două cumnate, ce-i place lui Emelea mai mult și mai mult.

— Lui Emelea al nostru îi place să-l rogi cu blîndețe cînd îl pui la vreo treabă și să-i făgăduiești un caftan frumos, și-atunci face tot ceea ce l-ai rugat.

Mai-marele dregătorilor îi dădu lui Emelea stafidele, prunele uscate, turta dulce și-i zise:

— Emelea, de ce te tolănești pe cuptor? Haide mai bine să mergem la țar.

— Păi, mie mi-e cald și aici...

— Emelea, acolo, la țar se mănîncă și se bea bine — haide, te rog, cu mine.

— Păi, n-am chef...

— Emelea, țarul are să-ți dăruiască un caftan frumos, căciulă și cizme.

Emelea chibzui cît chibzui și zise:

— Ei, fie, mergi tu înainte, că vin și eu în urma ta.

Dregătorul plecă iar Emelea, după ce mai stătu o vreme culcat, zise în cele din urmă:

— Ca prin minune,

Iată ce vreau anume —

hai, cuptorul, ia-o din loc și du-mă la țar...

Și deodată izba pîrîi din toate colțurile și din toate încheieturile, acoperișul se clătină, un perete se prăbuși, iar cuptorul o porni singur pe drum — pe cărare, ducîndu-se de-a dreptul la țar.

Țarul îl văzu pe fereastră și zise cu uimire:

— Ce minune o mai fi și asta?

Mai-marele dregătorilor îi răspunse:

— Păi e Emelea, care vine la măriia ta, cu cuptorul lui cu tot.

Țarul ieși în pridvor.

— Să știi, Emelea, că sînt multe plîngerî împotriva ta! Ai betegit foarte mulți oameni...

— Dar, mă rog, ei de ce se băgau sub tălpile saniei?

Chiar atunci se uita pe fereastră fiica țarului, Maria-Țarevna, care-l văzu pe Emelea. Emelea o văzu și el pe copilă și zise încetișor:

— Ca prin minune,

Iată ce vreau anume:

fie ca fata țarului pe mine să mă îndrăgească!

Și mai zise:

— Du-mă acasă, cuptorule...

Cuptorul se întoarse și o porni spre casă, intră în izbă și se așeză pe locul în care stătuse mai-nainte. Iar Emelea rămase mai departe tolănit pe cuptor.

La curtea țarului însă răsunau strigăte și curgeau lacrimi. Maria-Țarevna îi ducea dorul lui Emelea, nu mai putea trăi fără el și-l ruga întruna pe tatăl său s-o lase să mărite cu Emelea. Țarul se întristă peste măsură, se îmbolnăvi de supărare și zise din nou către mai-marele dregătorilor:

— Du-te degrabă și adu-mi-l aici pe Emelea, viu sau mort, că de nu, îți retez capul.

Și din nou cumpără mai-marele dregătorilor o mulțime de vinuri dulci și felurite bunătăți și plecă în satul cu pricina, intră în izba știută și începu să-l ospăteze pe Emelea.

Emelea mîncă, bău, se îmbătă și se culcă să doarmă. Iar dregătorul îl urcă în trăsură și i-l duse țarului.

Țarul porunci de îndată să fie rostogolit pînă acolo un butoi cu cercuri de fier. În butoiul acesta îi așezară pe Emelea și pe Maria-Țarevna, după care unseră butoiul cu catran și-l azvîrliră în mare.

Să fi trecut mult sau puțin timp, cine mai știe? Doar că în cele din urmă, Emelea se trezi și ce să vadă? Întineric și strîmt peste măsură:

— Unde mă aflu, mă rog?

Iar un glas îi răspunse:

— Mi-e urît și mi-e tare greu, Emeleușka! Am fost ferecați într-un butoi uns cu catran și azvîrliți în apele albastre ale mării.

— Dar tu cine ești?

— Sînt Maria-Țarevna.

Atunci Emelea zise:

— Ca prin minune,

Iată ce vreau anume —

vînturi puternice, rostogoliți butoiul pe țărm uscat, pe nisip galben...

Și vînturile puternice începură să bată. Marea se zbugiumă și aruncă butoiul pe țărm uscat, pe nisip galben. Emelea și Maria-Țarevna ieșiră din butoi.

— Emeleușka, dar unde vom locui noi? Haide, construiește și tu măcar o izbă cît de mică.

— Păi, n-am chef...

Dar ea îl rugă și mai tare și-atunci el rosti:

— Ca prin minune,

Iată ce vreau anume —

palat de piatră cu acoperiș de aur, înalță-te...

De-abia spuse vorbele acestea că îndată se înalță un palat cu ziduri de piatră și acoperișul de aur. În jurul palatului — o grădină înverzită: pre-tutindenii — flori înfloreau, păsări cîntau. Maria-Țarevna și Emelea intrară în palat și se așezară la fereastră.

— Emeleușka, oare n-ai putea tu să te faci un bărbat frumușel? Fără să mai stea pe gînduri, Emelea zise:

— Ca prin minune,

Iată ce vreau anume —

să mă fac vrednic voinicel, frumos și tras ca prin inel...

Și se făcu Emelea atît de frumos, cum nu poți nici în poveste să povestești, nici cu pana să zugrăvești.

Cam pe vremea aceea țarul plecă la vînătoare și cînd colo, ce să vadă? Pe un loc înainte vreme pustiu, acuma se înalța un palat.

— Cine-o fi nesăbuitul care, fără să-mi ceară încuviințarea, și-a construit palatul pe pămînturile mele?

Și trimise îndată oameni să vadă și să afle „cine sînt cei din palat?“

Trimișii țarului alergară în goana mare, ajunseră sub geamul castelului și întrebă.

Iar Emelea le răspunse:

— Poftiți-l pe țar la mine în ospeție și am să-i dau răspunsul eu însumi.

Și țarul veni în ospeție. Emelea îl întâmpină, îl conduce în palat, și-l așează la masă. Începu ospățul. Țarul mîncă, bea și nu se mai sătura admirînd tot ce-l înconjura.

— Dar rogu-te, spune-mi, făcu el, cine ești tu, vrednicule voinic?

— Îți mai aduci aminte de Emelea-prostănacul, care venise la palat cu cuptorul lui cu tot, iar măriia ta ai poruncit să fie și el și fiica ta ferecați într-un butoi uns cu smoală și azvîrliți în mare? Ei bine, eu sînt Emelea. Dacă vreau pot să-ți distrug, să-ți ard pînă-n temelii toată împărăția din capăt în capăt.

Țarul se sperie grozav și începu să-l roage de iertare:

— Însoară-te cu fiica mea, Emeleușka, ia-mi și împărăția, dar nu mă pierde!

Și s-a făcut îndată un ospăț cum nu s-a mai pomenit. Emelea s-a căsătorit cu Maria-Țarevna și a trecut la cîrma împărăției.

Aici povestea s-a terminat, să trăiască cine m-a ascultat.

